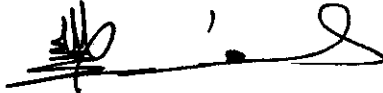

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Salih KAPUSUZ
Ankara Milletvekili

ANAYASA
11 Nisan 2011
2/901
BAŞKANLIK

Ali TOPUZ
İstanbul Milletvekili

Bengi YILDIZ
Batman Milletvekili

Nevzat KORKMAZ
Isparta Milletvekili

T.B.M.M. BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon				
Esas Komisyon		Anayasa		
Tarih: 11 Nisan 2011		F.No: 2/901		
Md.Y.	Üye	D.Bek.	G.Sek. Y.	Gen.Sek.
Uğ	Uğ	Uğ	KM.	MM.
BAŞKAN				

GENEL GEREKÇE

Halen yürürlükte bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü, Cumhuriyet Senatosu'nun da bulunduğu çift Meclisli dönemde, 5 Mart 1973 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş ve 1 Eylül 1973 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Aradan geçen 36 yılı aşkın süre içinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün çeşitli maddelerinde 155 değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikler İçtüzüğü'nün sistematığını bozmuştur. Mevcut bazı hükümler hiç uygulanmazken, İçtüzükte dayanağı olmayan bazı uygulamalar da çok güçlü teamüller oluşturmıştır. İktidar partileri kanun yapım sürecinin yavaşlığından, muhalefet partileri ise denetim sürecinin etkisizliğinden ve parlamento çalışmalarının planlı ve programlı olmayışından şikayet etmektedirler. Öte yandan Parlamento çalışmalarının Genel Kurul ağırlıklı olması, komisyon çalışmalarını etkisizleştirmekte ve yasama sürecinin istenilen kaliteye ulaşmasını engellemektedir. Ayrıca, Milletvekillerinin bireysel olarak yasama ve denetim süreçlerine yeterli düzeyde aktif katılım sağlayamadıkları da bir gerçektir.

Bütün bu gerçekler ve Avrupa Birliği ülkelerindeki yeni uygulamalar göz önünde bulundurularak, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün yepyeni bir anlayışla ele alınması gerektiği ve Parlamento çalışmalarında hem kurumsal hem de işlevsel yeniliklere gereksinim olduğu kanısına varılarak, yeniden bir İçtüzük Teklifi hazırlanmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜ TEKLİFİ

BİRİNCİ BÖLÜM Tanımlar ve Genel Hükümler

Yasama dönemi, yasama yılı, birleşim ve oturum

MADDE 1 - Yasama dönemi, iki milletvekili genel seçimi arasındaki süredir. Bu süre, seçimler Anayasa uyarınca yenilenmediği veya ertelenmediği takdirde dört yıldır.

Yasama yılı, 1 Ekimde başlayıp 30 Eylül'e kadar devam eden çalışma süresidir. Ancak seçimler nedeniyle bu tarihten önce başlayan süre de bir yasama yılı olarak kabul edilir.

Birleşim, belirli bir günde açılan Genel Kurul toplantısıdır.

Oturum, bir birleşimin ara ile bölünen kısımlarından her biridir.

Üye tam sayısı

MADDE 2 - Üye tam sayısı beşyüzellidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliklerinde boşalma olması, üye tam sayısını değiştirmez.

Ancak, İçtüzükte öngörülen faaliyetler ve seçimler için, siyasi parti gruplarının ve grubu olmayan milletvekillerinin yüzde oranlarının hesaplanmasında, üye tam sayısından açık üyeliklerin çıkarılması suretiyle bulunan sayı esas alınır.

İlk toplantı ve ant içme

MADDE 3 - Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu, milletvekili genel seçimi kesin sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulunca ilanı izleyen ikinci gün saat 14.00'te çağrısız toplanır. Bu birleşimde, önce milletvekillerinin ant içme töreni yapılır.

Ant içme töreninde bulunmayan milletvekilleri veya ara seçimde milletvekili seçilenler, katıldıkları ilk birleşimin başında ant içerler.

Ant içme, her milletvekilinin, Anayasadaki metni kürsüden aynen okuması suretiyle olur.

Milletvekilleri, seçim çevresi, soyadı ve adlarının alfabe sırasına göre ant içerler.

Yasama yılının başlaması

MADDE 4 - Türkiye Büyük Millet Meclisi, İçtüzükte belirtilen durumlar dışında, her Ekim ayının birinci günü çağrısız toplanır.

Cumhurbaşkanı gerekli gördüğü takdirde, ilk birleşimde kürsüden yapacağı bir konuşmayla yasama yılını açar.

Cumhurbaşkanının ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının konuşmalarından sonra siyasi parti gruplarına ve Mecliste temsil edilen siyasi parti temsilcilerine, yasama yılının açılışına ilişkin görüşlerini belirtmek üzere onar dakikayı geçmemek üzere söz verilir. Aksi yönde karar alınmadıkça bu birleşimde başka bir konu görüşülemez.

Tatil

MADDE 5 - Tatil, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarını belli bir süre ertelemesidir. Tatil kararı, Danışma Kurulunun görüşü ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının teklifi üzerine Genel Kurulca alınır. Aksi yönde karar alınmadıkça Türkiye Büyük Millet Meclisi 1 Temmuz günü tatile girer. Bir yasama yılı içerisinde üç aydan fazla tatil yapılamaz.

Ara verme

MADDE 6 - Ara verme, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onbeş günü geçmemek üzere çalışmalarını ertelemesidir.

Ara verme kararı, Danışma Kurulunun görüşü ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının teklifi üzerine Genel Kurulca alınır.

Ara verme veya tatilde toplantı

MADDE 7 - Türkiye Büyük Millet Meclisi ara verme veya tatil sırasında Cumhurbaşkanı veya Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından toplantıya çağırılması halinde, belirtilen gün ve saatte toplanır.

Cumhurbaşkanı, toplantı çağırısını doğrudan doğruya veya Bakanlar Kurulunun istemi üzerine yapar.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Meclisi doğrudan doğruya toplantıya çağırabilir. Üyelerin beşte birinin imzasını taşıyan gerekçeli önergedeki çağrı istemini ise en geç yedi gün içinde yerine getirir.

Bu çağrılarda, toplantı gün ve saati ile bu toplantıyı gerektiren konunun belirtilmiş olması şarttır.

Birleşimin başında yapılacak yoklamada üye tam sayısının üçte birinin hazır bulunması şarttır. Yeterli çoğunluk sağlanamazsa çağrı düşer. Birleşim açılabilirdi takdirde Başkan, ilk önce çağrı yazısını okutur ve toplantıyı gerektiren konu görüşülür. Konu üzerinde gerekli işlemler tamamlanınca, Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmalarına devam karar vermediği takdirde ara vermeye veya tatile devam olunur.

Anayasada, kanunlarda ve İçtüzükte gösterilen süreler aksi belirtilmedikçe ara verme ve tatil sırasında işlemez.

İKİNCİ BÖLÜM

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Organlarının Kuruluşu

Geçici Başkanlık Divanı

MADDE 8 - Yasama döneminin birinci birleşiminden başlayarak Başkan seçilinceye kadar en yaşlı milletvekili Geçici Başkanlık görevini yapar. İkinci derecede en yaşlı üye, Başkanvekilliği görevini yerine getirir. En genç altı milletvekili geçici olarak kâtip üyelik, diğer en genç iki milletvekili ise, geçici olarak idare amirliği görevi yapar.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının seçimi ve görev süresi

MADDE 9 - Başkanlık için bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenin görev süresi iki yıl, ikinci devre için seçilenin görev süresi yasama dönemi sonuna kadardır.

Siyasi parti grupları, Başkanlık için aday gösteremezler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan adayları, Meclis üyeleri içinden, milletvekili genel seçiminden sonra Meclisin toplandığı günden itibaren veya ikinci devre için yapılacak seçimlerde birinci devre için seçilen Başkanın görev süresinin dolmasından on gün önce başlamak üzere, üç gün içinde Başkanlık Divanına bildirilir. Aday bildirme süresinin tamamlanmasını izleyen gün Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan seçimi için kendiliğinden toplanır. Başkan seçimi gizli oyla yapılır. Başkan seçilebilmek için üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyunu almak gerekir. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamadığı takdirde birinci oylamada en çok oy almış üç adayın katılacağı ikinci oylamaya geçilir. İkinci oylamada bu üç adaydan en çok oy alan üye Başkan seçilmiş olur.

Başkanlık Divanının kuruluşu, çalışma usulü ve görev süresi

MADDE 10 - Başkanlık Divanı; Başkan, dört başkanvekili, yedi kâtip üye ve üç idare amirinden kurulur.

Danışma Kurulu gerektiğinde kâtip üyelerin ve idare amirlerinin sayısını artırabilir.

Başkanlık Divanının toplantı yeter sayısı üye tam sayısının, karar yeter sayısı ise toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğudur. Ancak Başkanlık Divanı üyelerinin tek başlarına üzerlerine aldıkları işlerden dolayı yapılacak şikâyetler için toplantı yeter sayısı, hakkında şikâyetle bulunulan üyenin dışındaki bütün üyelerin tamamıdır.

Başkan veya vekil olarak görevlendirdiği Başkanvekili hazır bulunmadan Divan toplanamaz ve karar alamaz.

Başkanlık Divanı için bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenlerin görev süresi iki yıl, ikinci devre için seçilenlerin görev süresi yasama dönemi sonuna kadardır.

Siyasi Parti Gruplarının Başkanlık Divanında temsili

MADDE 11 - Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanı Danışma Kurulunun görüşünü alarak siyasî parti gruplarının parti grupları toplam sayısı içindeki yüzde oranlarını ve bu oranlara göre her siyasî parti grubuna düşen Başkanlık Divanındaki görev yeri sayısını tespit eder ve siyasî parti gruplarına bildirir.

Başkanlık Divanındaki görev yerleri, başkanvekillikleri oranı en yüksek olan siyasî parti grubundan başlanarak sıra ile dağıtılır. Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuna sahip bir siyasî parti grubu bulunduğu takdirde başkanvekilliklerinin iki adedi bu siyasî parti grubuna verildikten sonra kalan başkanvekillikleri oranı en yüksek olan diğer siyasî parti grubundan başlanarak sıra ile dağıtılır. Siyasî parti grupları kendilerine düşen divan üyelerini üç gün içerisinde Başkanlığa bildirirler. Bu listeler Meclis Resmi Bülteninde yayımlanarak kesinleşir.

Divan üyelikleri ilk oluşturuldukları tarihten iki yıl sonra yenilenir. Yenilenme tarihinden önceki üç gün içinde yeni üyeler yukarıdaki fıkra hükümlerine göre bildirilir. Yenilenen divan üyelikleri dönem sonuna kadar devam eder.

Başkanlık Divanında boşalma

MADDE 12 - Başkanlıkta boşalma halinde, yeni Başkan seçilinceye kadar, en yaşlı Başkanvekili, Geçici Başkanlık görevini yerine getirir.

Başkanlık Divanının diğer üyeliklerinde boşalma olması halinde noksan üyelik tamamlanuncaya kadar Divanın görev ve yetkisi aynen devam eder.

Mensup olduğu siyasî parti ile üyelik bağı sona eren veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup kurma hakkını kaybeden bir siyasî parti mensubu üyenin, Başkanlık Divanındaki görevi kendiliğinden sona erer.

Genel Kurulda siyasî parti gruplarının oranlarında değişiklik olması sonucunda, bunların Başkanlık Divanında sahip oldukları üyeliklerin sayısı ve görev yerleri değişen oranlara uymuyorsa Başkan, bu durumu tespit eder.

Bu hallerde, onuncu madde uyarınca gereken işlem yapılır.

Başkanlık Divanının görevleri

MADDE 13 - Başkanlık Divanı Anayasa, kanunlar ve İçtüzük gereğince verilen görevleri yerine getirir.

Genel Kuruldaki oylamalarda ve seçimlerde önemli bir yanlışlık olduğu iddia edilirse, Başkan usul görüşmesi açabilir ve gerekirse oya başvurarak düzeltme yapar. Yanlışlık birleşimden sonra anlaşılırsa Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Divanı toplayarak takip edilecek yolu kararlaştırır.

Genel Kurulun saygı duruşunu gerektirecek haller ile yabancı devlet adamlarının Genel Kurulda konuşması ve Genel Kurulca selamlanmasına ilişkin esas ve usuller Başkanlık Divanınca kararlaştırılır.

Bina, bahçe ve arsaların yapım, imar ve onarımı hakkındaki kararlar Başkanlık Divanınca alınır.

Başkanın görevleri

MADDE 14 - Başkanın görevleri şunlardır:

1. Türkiye Büyük Millet Meclisini temsil etmek;
2. Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevi şahsiyetini ve milletvekilliğinin itibarını korumak;
3. Türkiye Büyük Millet Meclisi adına Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevi şahsiyetine yönelik hakaret ve saldırı halleri dâhil dava açmak, suç duyurusunda bulunmak ve diğer işlemleri yapmak;
4. Genel Kurul görüşmelerini yönetmek;
5. Başkanvekillerinin hangi birleşim veya oturumları yöneteceklerine karar vermek;
6. Tutanak dergisi ile tutanak özetinin düzenlenmesini denetlemek;
7. Başkanlık Divanına başkanlık etmek ve Divanın gündemini hazırlamak;
8. Danışma Kuruluna başkanlık etmek;
9. Danışma Kurulunda uzlaşma sağlanamaması halinde Genel Kurulun gündemini belirlemek;
10. Komisyon Başkanları Kuruluna başkanlık etmek;
11. Tatil veya ara verme sırasında Türkiye Büyük Millet Meclisini toplantıya çağırarak;
12. Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarını denetlemek; işlerde birikme olması halinde komisyon başkanı ve üyelerini uyarmak ve durumu Genel Kurulun bilgisine sunmak;
13. Başkanlık Divanı kararlarını uygulamak;
14. Türkiye Büyük Millet Meclisinin idarî ve malî işleri ile kolluk işlerini yürütmek ve denetlemek;
15. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Meclis çalışmalarını yurt içinde ve yurt dışında tanıtıcı tedbirler almak ve yayın yapmak;
16. Arşive gönderilecek belgelerle ilgili karar vermek;
17. Kendisine Anayasa, kanunlar ve İçtüzük gereğince verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Başkan, kendisine ait görevlerin yerine getirilmesi bakımından gerekli görürse, Divanın görüşünü alabilir.

Başkan, özürlü olduğu veya Ankara dışında bulunduğu zaman, görevlerini yerine getirmek üzere, başkanvekillerinden birisini yazılı olarak kendisine vekil tayin edebilir.

Başkan Cumhurbaşkanına vekâlet ederken Başkanlık yetkilerini kullanamaz. Bu yetkilerin kullanılmasında kendisine başkanvekillerinden birisini vekil tayin eder.

Başkan üyesi bulunduğu siyasi partinin veya parti grubunun faaliyetlerine, görevlerinin gereği olan haller dışında Meclis tartışmalarına katılamaz ve oy kullanamaz.

Başkanvekillerinin görevleri

MADDE 15 - Başkanvekillerinin görevleri şunlardır;

1. Kendisine yetki verildiğinde Cumhurbaşkanına ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına vekâlet etmek,
2. Başkan tarafından görevlendirildiğinde Genel Kurul görüşmelerini yönetmek,
3. Yönettiği oturumlarla ilgili tutanak dergisi ile tutanak özetinin düzenlenmesini gözetmek,

4. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanınca verilecek diğer görevleri yapmak.
Başkanvekilleri, üyesi bulundukları siyasi partinin veya parti grubunun Meclis içindeki veya dışındaki faaliyetlerine, görevinin gereği olan haller dışında Meclis tartışmalarına katılamazlar ve oturumu yöneten başkanvekilleri oy kullanamazlar.

Kâtip üyelerin görevleri

MADDE 16 – Kâtip üyelerin görevleri şunlardır:

1. Tutanakların tutulmasını denetlemek;
2. Tutanak özetlerini yazmak;
3. Genel Kurulda evrak okumak;
4. Yoklama yapmak;
5. Oyları saymak;
6. Seçimlerin düzen ve dürüstlük içinde geçmesini denetlemek;
7. Söz sırasını kaydetmek.

İdare amirlerinin görevleri

MADDE 17 - İdare amirlerinin görevleri şunlardır:

1. Türkiye Büyük Millet Meclisinin idarî ve malî işleri ile kolluk işlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının talimatına uygun olarak yürütmek;
2. Özel törenleri idare etmek;
3. Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesine ilişkin tekliflerini Başkana sunmak;
4. Genel ve özel giriş kartlarını dağıtmak.

İdare amirleri sükûn ve düzenin korunması, görüşmelerin açıklık ve serbestliğinin sağlanması ve gereken hallerde muhafız taburunun ve emniyet kuvvetinin kullanılmasında Başkanlığın yürütme vasıtalarıdır; ortak sorumluluk içinde görev yaparlar ve yetki kullanırlar; ara verme ve tatil sırasında sıra ile Ankara'da otururlar, bu sırayı Başkan tespit eder.

Siyasi parti gruplarının kuruluşu

MADDE 18 - En az yirmi milletvekili bulunan siyasi partiler, Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup kurarlar.

Siyasi parti grubunun ilk kuruluşunda grup iç yönetmeliği ile her yasama dönemi başında, o gruba mensup milletvekillerinin adı, soyadı ve seçim çevrelerini gösterir liste gruplarca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilir.

Sonradan meydana gelecek değişiklikler hakkında da en kısa zamanda aynı işlem yapılır.

Danışma Kurulu

MADDE 19 - Danışma Kurulu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının başkanlığında siyasi parti grup başkanları veya vekillerinden birisi veya onların yazılı olarak görevlendirdiği birer milletvekilinden oluşur. Danışma Kuruluna Hükümeti temsilen bir bakan katılabilir. Başkanın daveti üzerine Başkanlık Divanı üyeleri ve görüşme konusuyla ilgili komisyonları temsil etmek üzere komisyon temsilcileri de toplantılara katılabilir.

Danışma Kurulu, Meclis komisyonları ve Genel Kurulun çalışmalarını düzenlemekle görevlidir ve Başkanın istemi üzerine danışma niteliğinde görüş bildirir; hangi komisyonların ara verme ve tatil sırasında çalışacağına karar verir; İçtüzükle kendisine verilen diğer görevleri yerine getirir.

Başkan ve siyasi parti grup temsilcileri dışındaki katılımcılar oy kullanamazlar.

Danışma Kurulu, Başkanın gerek görmesi veya bir siyasi parti grubu başkanlığının veya Hükümet temsilcisinin istemi üzerine en geç yirmi dört saat içinde toplanmak üzere Başkan tarafından toplantıya çağrılır. Başkan çağrıyı yaparken gündemi de bildirir.

Danışma Kurulu kararları oybirliği ile alınır. Danışma Kurulu yapılan ilk çağrıda toplanamaz veya oybirliği ile karar alamazsa Başkan karar verir.

Alınan kararlar milletvekillerine, siyasi parti gruplarına, komisyonlara ve Hükümete duyurulur.

Komisyon Başkanları Kurulu

MADDE 20 - Türkiye Büyük Millet Meclisinde bulunan daimi ihtisas komisyon başkanları Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının başkanlığında Komisyon Başkanları Kurulunu oluşturur.

İçtüzükte özel olarak belirlenmiş haller dışında, Başkan Komisyon Başkanları Kurulunu üç ayda bir toplantıya çağırır. Başkan doğrudan veya komisyon başkanlarının yarısının istemi üzerine de Kurulu bir hafta içinde toplantıya çağırır.

Kurul havaleye ilişkin itirazlar, komisyonlar arasında işbirliği ve koordinasyonun sağlanması, komisyonların çalışma yöntemlerinin uyumlulaştırılması gibi konularda toplantıya katılanların üçte iki çoğunluğuyla ilke kararları alabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Komisyonlar

Komisyon türleri

MADDE 21 - Komisyonlar daimi ihtisas komisyonları, geçici komisyonlar ve özel komisyonlar olmak üzere üçe ayrılır. Daimi ihtisas komisyonları Anayasa, kanunlar ve İçtüzükle kurulur. Geçici komisyonlar Meclis araştırması ve Meclis soruşturması komisyonlarıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının teklifi üzerine Danışma Kurulu kararıyla belli bir konuyu incelemek, araştırmak ve görüşmek amacıyla özel komisyonlar kurulabilir. Özel komisyonların üye sayısı ve görev süresi Danışma Kurulu tarafından belirlenir.

Daimi İhtisas Komisyonları

MADDE 22 - Türkiye Büyük Millet Meclisindeki daimi ihtisas komisyonları şunlardır:

1. Anayasa ve İçtüzük Komisyonu;
2. Adalet Komisyonu;
3. Millî Savunma Komisyonu;
4. İçişleri Komisyonu;
5. Dışişleri Komisyonu;
6. Millî Eğitim, Gençlik ve Spor Komisyonu;
7. Bayındırlık, İmar ve Ulaştırma Komisyonu;
8. Çevre ve Orman Komisyonu;
9. Sağlık Komisyonu;
10. Tarım Komisyonu;
11. Çalışma, Sosyal Güvenlik, Aile ve Sosyal İşler Komisyonu;
12. Sanayi ve Ticaret Komisyonu;
13. Enerji ve Tabii Kaynaklar Komisyonu;
14. Kültür ve Turizm Komisyonu;
15. Bilişim, Bilgi Teknolojisi, ARGE ve Gelecek Komisyonu;
16. Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu;
17. Dilekçe Komisyonu;
18. Plan ve Bütçe Komisyonu;
19. Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu;

20. İnsan Hakları Komisyonu;
21. Avrupa Birliği İşleri Komisyonu.

Siyasi parti gruplarının komisyonlarda temsili ve komisyonların oluşumu

MADDE 23 - Anayasada ve ilgili kanunda üye sayısı tespit edilenler dışında kalan komisyonların üye sayıları her dönemin başında Danışma Kurulunca siyasi parti grupları ile grubu olmayan milletvekillerinin üye sayısı oranında komisyona katılmalarını sağlayacak şekilde ayrı ayrı belirlenir ve Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır. Bu ilanı takip eden beş gün içinde siyasi parti grupları kendilerine düşen üyeleri Başkanlığa bildirirler. Bu listeler Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır.

Grubu olmayan milletvekilleri de bu süre içinde adaylıklarını bildirirler. Her komisyon için başvuran aday sayısı, grubu olmayan milletvekillerine düşen üye sayısına eşitse bildirilen adayların isimleri Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır. Aday sayısı üye sayısından fazla ise komisyon üyeliği Danışma Kurulunca belirlenir.

Komisyon üyelikleri ilk oluşturuldukları tarihten iki yıl sonra yenilenir. Yenilenme tarihinden önceki beş gün içinde yeni üyeler yukarıdaki fıkra hükümlerine göre Başkanlığa bildirilir. Yenilenen komisyon üyelikleri yasama dönemi sonuna kadar devam eder.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı üyeleri ile Bakanlar Kurulu üyeleri komisyonlara üye olamazlar.

Siyasi parti grupları Başkanlığa yazılı olarak bildirmek şartıyla, komisyonlardaki üyelerini değiştirebilirler. Bu değişiklik Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır. Komisyon başkanına yazılı bilgi vermek şartıyla siyasi parti grupları belirli bir konuya, tartışmaya veya toplantıya özgü olmak üzere üyelerini geçici olarak değiştirebilir.

Komisyon üyeliklerinde boşalma

MADDE 24 - Mensubu olduğu siyasi parti ile üyelik bağı sona eren veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup kurma hakkını kaybeden bir siyasi partiye mensup olan milletvekilinin komisyon üyeliği kendiliğinden sona erer.

Genel Kurulda siyasi parti grupları ile bir siyasi parti grubuna mensup olmayan milletvekillerinin oranlarında değişiklik olması halinde bunların bir komisyonda sahip oldukları üyeliklerin sayısı değişen oranlara uymuyorsa, Başkan bu durumu tespit eder. Temsil sayısı azalan siyasi parti grubundan azalan sayıda üyenin çekilmesi istenir. Siyasi parti grubunun beş gün içinde işlem yapmaması durumunda Başkan, kura ile çekilecek ismi belirler. İsmi belirlenen üyenin komisyon üyeliği düşer. Temsil sayısı artan siyasi parti grubu yeni üyeyi en kısa zamanda Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bildirir.

Komisyon Başkanlık Divanı

MADDE 25 - Komisyon Başkanlık Divanı bir Başkan, iki Başkanvekili ve iki Kâtip üyeden oluşur. Bir başkanvekilliği ve bir kâtip üyelik, grubu olan muhalefet partileri arasında, Danışma Kurulu tarafından güçleri oranında dağıtılır.

Yeni kurulan hükümetin güvenoyu almasıyla birlikte hükümet isterse komisyonların başkanlık divanları beş gün içinde yenilenir.

Komisyon gündemi, toplantı yeri ve çağrısı, karar yeter sayısı

MADDE 26 - Komisyonlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, kendi başkanları ya da üyelerinin üçte biri tarafından toplantıya çağırılırlar. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve komisyon üyelerinin toplantı gündemini de içeren toplantı çağrı taleplerini komisyon başkanı bir hafta içinde yerine getirir.

Bu çağrı komisyon üyelerine, Başbakanlığa ve ilgili bakanlıklara, siyasi parti gruplarına ve teklif sahibi ilk imza sahibine gönderilir; ayrıca elektronik ilan panosunda ilan

edilir. Çağrıda komisyon başkanlık divanınca hazırlanan gündem konuları ve toplantı yer ve tarihi de belirtilir.

Komisyon başkanlık divanı süreye bağlanmış ve süresi dolmakta olan işlere öncelik vermek suretiyle haftalık kesin gündem ile aylık taslak gündemi belirler. Anlaşmazlık halinde gündem komisyon başkanı tarafından belirlenir.

Komisyonlar üye tam sayısının üçte biri ile toplanır.

Komisyonlar, başkanlarının yönetiminde çalışır. Başkan bulunmadığı zaman görevlendirdiği başkanvekili, başkanvekilleri yoksa görevlendirdiği kâtip üye komisyona başkanlık eder.

Komisyon görüşmelerinde son oylama açık oyla yapılır ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verilir. Diğer oylamalar işaret oyuyla yapılır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar verilir.

Komisyonlar Türkiye Büyük Millet Meclisi yerleşkesindeki Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca kendilerine ayrılan salonlarda çalışırlar.

Komisyon toplantılarına katılma

MADDE 27 - Komisyon toplantıları Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ile Bakanlar Kurulu üyelerine açıktır. Bakanlar Kurulu üyeleri gerekli görürlerse, üst düzey bir kamu görevlisine yazılı temsil yetkisi verebilirler.

Komisyonlar bakanları, üst düzey kamu görevlilerini, uzmanları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerini bilgi vermeleri için komisyona çağırıp dinleyebilir veya yazılı görüş isteyebilirler.

Bir Komisyonun başka komisyonların görüşüne ihtiyaç duyması ya da bir komisyonun başka bir komisyondaki bir tasarı veya teklif hakkında görüş bildirmek istemesi halinde istem ilgili komisyon başkanına bildirilir ve görüş alış verişi komisyon başkanları aracılığıyla sağlanır.

Her milletvekili, yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin başbakanlık tezkereleri ve eki dosyalar ile meclis soruşturması komisyonlarına ait belgeler hariç üyesi olmadığı bir komisyonun belgelerini görüp okuyabilir.

Komisyon toplantıları yazılı basına açıktır. Görüntülü basının toplantıyı izleyip izlememesine komisyonca karar verilir.

Komisyon başkanının, hükümet temsilcisinin veya üyelerin üçte birinin teklifi üzerine komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin, Bakan dışındaki hükümet temsilcilerinin ve diğer kişilerin komisyon toplantısında veya toplantının bir bölümünde bulunmamasına karar verilebilir.

Komisyonlara devam

MADDE 28 - Komisyon üyelerinin, komisyon toplantılarına katılımı zorunludur. Komisyon devam cetvelleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve siyasi parti grubu başkanlıklarına sunulur ve Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır.

Geçerli mazereti olmaksızın üst üste üç toplantıya veya bir yıl içindeki toplantıların üçte birine katılmayan komisyon üyesinin komisyon üyeliğinin düştüğü Komisyon Başkanlık Divanı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bildirilir ve üyeliğin düştüğü Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır.

Komisyonlarda kapalı oturum

MADDE 29 - Komisyon başkanının, hükümet temsilcisinin veya üyelerin üçte birinin teklifi üzerine komisyonlarda kapalı oturum kararı alınabilir. Komisyon kimlerin kapalı oturuma katılabileceğine karar verir. Genel Kuruldaki kapalı oturumdaki gizlilik hükümleri uygulanır.

Komisyon tutanakları

MADDE 30 - Komisyonlar her gündem maddesi için tam tutanak tutulmasına veya sadece ses alma cihazı ile kayıt yapılmasına karar verebilir. Komisyon üyelerinin istemi üzerine kendi konuşmalarına ilişkin kayıtların çözdürülmesi Komisyon Başkanı tarafından sağlanır.

Tam tutanak tutulması halinde, tutanaklar aksine karar verilmedikçe komisyonun internet sayfasında yayımlanır.

Komisyonlarda yeniden görüşme

MADDE 31 - Komisyon, bir gündem maddesinin görüşülmesini tamamlamadan önce, o konu ile ilgili belli bir hususun yeniden görüşülmesini kararlaştırabilir.

Komisyon, belli bir gündem maddesinin görüşülmesini tamamladıktan sonra, raporunu henüz Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunmamışsa, aynı konunun komisyonda bir defalığına yeniden görüşülmesini kararlaştırabilir.

Komisyon, raporunu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunduktan sonra komisyon temsilcisi veya Hükümet, tasarı veya teklifin tümünün, belli bir veya birkaç maddesinin, komisyona geri verilmesini, bir defaya mahsus olmak üzere isteyebilir. Bu istem, görüşülmeksizin yerine getirilir. Tasarı veya teklifin tümü geri istenmişse, tasarı veya teklif hakkında verilen bütün önergeler, belli bir veya birkaç maddesi istenmişse o madde veya maddeler hakkındaki önergeler komisyona verilir.

Komisyonların yetkisi

MADDE 32 - Komisyonlar, kendilerine havale edilen kanun tasarı veya teklifleri ile Kanun hükmünde karamameleri aynen veya değiştirerek kabul veya reddedebilirler; birbirleriyle ilgili gördüklerini birleştirerek görüşebilirler. Ancak kanun tasarı ve tekliflerini bölerek ayrı ayrı metinler halinde Genel Kurula sunamazlar.

Özel komisyona havale edilen tasarı ve tekliflerle birleştirilmesi uygun olan ve diğer komisyonlarda bulunan tasarı ve tekliflerin özel komisyona havalesine Başkan karar verir.

Komisyonlar, Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerini de görüşebilirler. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır.

Komisyonlar, kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler. Bir komisyon bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.

Komisyon metnin maddelerine geçilmesini veya maddelerinin görüşülmesi tamamlandıktan sonra tümünü reddederse metnin reddine ilişkin bir red raporu düzenler ve Genel Kurula gönderir.

Görüşülmekte olan tasarı veya teklifin konusu olmayan kanunlarda ek ve değişiklik getiren yeni bir kanun teklifi niteliğindeki değişiklik önergeleri işleme konulmaz.

Görüşülmekte olan tasarı veya teklife konu kanunun, tasarı veya teklif ile çok yakın ilgisi bulunan bir maddesinin değiştirilmesini isteyen ve komisyonun üçte iki çoğunlukla katıldığı önergeler üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açılır.

Komisyonlar görüştükleri her tasarı ve teklif için raportör veya raportörler atar. Komisyonlar görüşmekte oldukları tasarı veya teklifler için alt komisyonlar kurabilirler veya daha önce kurulmuş bir daimi alt komisyona sevk edebilirler.

Komisyonlar bakanlıklarla doğrudan doğruya yazışabilirler. Bakanlar Kurulu üyelerinden veya kamu kurum ve kuruluşlardan ihtiyaç duydukları bilgi veya belgeleri isteyebilirler.

Komisyonlar kendi görev alanlarıyla ilgili uygun gördükleri konularda kanun teklif edebilir, araştırma ve görüşme yapabilir, rapor hazırlayabilirler; ilgili bakanlıkların bütçelerini görüşür ve önerilerini Plan ve Bütçe Komisyonuna gönderirler; yılda en az bir defa olmak üzere bütçe uygulamaları, bakanlık faaliyetleri ile plan ve projeleri hakkında görüşme ve değerlendirme yapmak üzere ilgili bakanları davet ederler; sözlü soru, genel görüşme ve Meclis araştırması önergelerini görüşürler.

Komisyonlarda görüşme süresi

MADDE 33 - Herhangi bir tasarı, teklif veya kanun hükmünde kararnamenin Danışma Kurulunca aksi kararlaştırılmadıkça, komisyonlarda en geç iki ay içinde sonuçlandırılması zorunludur. Bu süre, tasarı ve kanun hükmünde kararnameler için havale tarihinden, teklifler için teklifin gündeme alınması kararından sonra başlar.

Süresi içinde sonuçlandırılmayan kanun tasarı, teklif veya kanun hükmünde kararnamelerin komisyonun gündemine alınması teklif sahibi veya hükümetin istemi üzerine Danışma Kurulunca otuz gün içerisinde kararlaştırılır. Danışma Kurulunun gündeme alınmasını kararlaştırmadığı tasarı veya teklifler hakkında teklif sahibi milletvekili ya da hükümet Genel Kurulda beş dakika konuşabilir. Görüşmeler sonunda işaretle yapılan oylamada komisyonda görüşülme kararı alınması halinde tasarı veya teklifler komisyonda öncelikle görüşülür. Kanun hükmünde kararnameler ise taslak gündeme alınır.

Kanun tekliflerinin ilk görüşmesi ve Hükümet görüşü istemi

MADDE 34 - İlgili komisyona havale edilen tekliflerin gündeme alınıp alınmayacağı konusundaki ilk görüşme hükümet görüşü geldikten sonra veya görüş bildirme süresi geçtikten sonra en az iki gün, en çok bir ay içinde yapılır. Bu görüşmede teklifin ilk imza sahibi veya onun göstereceği diğer imza sahibi veya teklif sahibi olan komisyon temsilcisi beş dakika, komisyon üyelerinden birer kişi lehte ve aleyhte beşer dakika konuşabilir. Gündeme alınması kabul edilen teklif iki ay içinde sonuçlandırılır.

Teklifin gündeme alınmasının kabul edilmemesi durumunda teklif sahibi iki gün içinde karara itiraz edebilir. Genel Kurul itirazı yapanın beş dakikalık açıklamasının ardından işaret oyuyla karar verir. İtiraz kabul edilirse, teklif komisyon gündeminde yerini alır; reddedilirse komisyonun kararı kabul edilmiş olur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan kanun teklifleri hükümet görüşünün bildirilmesi için Başbakanlığa gönderilir. Hükümet teklifle ve varsa bütçe giderlerinde artışı ya da bütçe gelirlerinde azalışı öngören maddelerle ilgili görüşünü onbeş gün içinde bildirir. Bu süre içinde görüş bildirilmezse, olumsuz görüş bildirilmiş sayılır.

Komisyonlarda görüşme

MADDE 35 - Kanun tasarılarının komisyona havale edildiği, kanun tekliflerinin ise komisyon gündemine alındığı tarihten itibaren görüşmelerin yapılacağı günden bir önceki gün saat 14:00'e kadar hükümet ve milletvekilleri metinde yapılmasını istedikleri değişiklikleri ve metne eklenmesini istedikleri hükümleri önerge halinde komisyon başkanlığına sunarlar. Bu önergeler milletvekillerine ve hükümete duyurulur.

Bu süre geçtikten sonra önerge verilebilmesi ancak komisyon üye tam sayısının salt çoğunluğunun imzası ile mümkündür. Hükümet her aşamada önerge verebilir.

Komisyonlarda görüşmeler yeterlik kararı alınıncaya kadar devam eder. Ancak söz isteyen komisyon üyeleri, hükümet, teklif sahibi ve en az üç milletvekili en az bir defa konuşmadıkça yeterlik önergesi oylanamaz.

Konuşma süreleri komisyon üyeleri, hükümet ve teklif sahibi için onar dakikadan, komisyon üyesi olmayan milletvekilleri ve davet edilen sivil toplum temsilcileri için beş dakikadan daha aşağı olmamak üzere sınırlanabilir.

Komisyon Başkanlık Divanı, komisyon üyelerinin her madde için birer önerge hakkı saklı kalmak kaydıyla her siyasi parti grubu ile grubu olmayan milletvekillerinin komisyondaki üye sayılarının en az iki katı kadar önergenin işleme alınmasını kararlaştırabilir. Grubu olmayan milletvekillerinin komisyonda temsil edilmemesi halinde en az bir önerge hakları vardır.

Önergeler ayrı ayrı görüşülür ve oylanır.

Komisyon raporları

MADDE 36 – Komisyonlar, karara bağladıkları işler için birer rapor düzenlerler. Raporda konu hakkında komisyonun düşünceleri ile komisyonca yapılan değişikliklerin gerekçeleri yer alır.

Raporlar konu hakkındaki son oylamaya katılan komisyon üyelerince imzalanır.

Daha önceki toplantılara katılmış olup görüşülen işin tümünün son oylamasında hazır bulunamayan komisyon üyeleri varsa gerekçeli muhalefet görüşlerini de yazarak raporu imzalayabilirler. Bu durumda olan üyelerin son toplantıya katılamadıkları belirtilir.

Komisyon raporunda imzası bulunan komisyon üyesi, diğer komisyonlarda ve Genel Kurulda, çekimser veya aykırı olduğunu rapor metninde yazıyla belirttiği hususlar dışında, komisyondan soru soramaz, komisyon raporuna aykırı konuşma yapamaz ve önerge veremez.

Komisyon raporları bastırılıp milletvekillerine duyurulur ve Genel Kurulda görüşülmesine başlandığı ilk birleşimin tutanağına eklenir.

Komisyon raporunun tümüne veya belli kısımlarına çekimser veya muhalif kalan komisyon üyeleri rapora çekimserlik veya muhalefet görüşlerini işin görüşmelerinin tamamlanmasından sonra en geç yirmidört saat içinde eklemek hakkına sahiptir. Bu zorunluluk yerine getirilmeden rapor bastırılıp dağıtılamaz. Bu üyeler raporda tasarı veya teklifin hangi maddesine karşı olduklarını yazı ile belirtirler. Danışma Kurulu bu süreyi kısaltabilir. Süre kısaltılmışsa bu görüşler rapor metni komisyon üyelerine sunulunca verilmelidir; verilmemişse bu görüşler en kısa zamanda rapora ek olarak bastırılır ve milletvekillerine ve Hükümete dağıtılır.

Üyeler, komisyon raporuna katılmakla beraber, raporda yer almayan görüşlerini rapora eklemek hakkına da sahiptirler. Şu kadar ki, bu haklarını yukarıdaki fıkrada belirtilen süre içinde kullanırlar.

Genel Kurulda komisyonların temsili

MADDE 37 - Komisyonlar, Genel Kurulda komisyon başkanı veya başkanın görevlendirdiği başkanlık divanı üyeleri veya o iş için seçilmiş raportör veya raportörler tarafından temsil edilirler.

Komisyon sıralarında, toplantı yeter sayısını temin edecek sayıda komisyon üyesi yer almadıkça, komisyon temsilcisi; komisyon metninin değiştirilmesini isteyen önergelerin reddini veya komisyona iadesini isteyebilir.

Komisyon toplantılarının düzeni

MADDE 38 - Bir komisyonda söz kesilir, şahsiyatla uğraşılır ve düzen bozulursa komisyon başkanı düzeni sağlar; gerekiyorsa toplantıya ara verir veya erteleyerek durumu gereği yapılmak üzere bir tutanakla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına bildirir. Başkan bu fiilleri işleyen milletvekili hakkında İçtüzük hükümlerine göre gerekli disiplin işlemlerini yapar ve durumu Genel Kurulun bilgisine sunar.

Bütçe, kesinhesap ve faaliyet raporlarının Genel Kurula sunuşu ve komisyonlarda görüşülmesi

MADDE 39 - Merkezi yönetim bütçe ve kesinhesap kanunu tasarıları hükümetin Genel Kuruldaki sunuş konuşmasının ardından komisyonlarda görüşülür.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı, Başkanlıkça havale edilen merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçelerini, kesinhesaplarını ve faaliyet raporlarını, görev alanlarını dikkate alarak ilgili komisyonlara, mahalli idareler genel faaliyet raporunu ise İçişleri Komisyonuna havale edilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar. Komisyonlar bütçeler ve kesinhesaplarla ilgili görüşlerini iki ayrı rapor halinde, kendilerine havale tarihinden itibaren on gün içinde, Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına havale edilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunarlar. Komisyonların süresi içinde raporlarını göndermemesi, Plan ve Bütçe Komisyonunun raporunu hazırlamasına engel değildir.

Bütçe ve Kesinhesap Alt Komisyonları

MADDE 40 - Plan ve Bütçe Komisyonunca; bütçe kanunu tasarısı ve ekleri ile daimi ihtisas komisyonları tarafından idare bütçelerine ilişkin olarak hazırlanan raporları görüşmek, incelemek ve değerlendirmek üzere Bütçe Alt Komisyonu; kesinhesap kanunu tasarısı ve ekinde yer alan belgeleri, Genel Uygunluk Bildirimini, Sayıştay raporlarını ve kesinhesaplar ve faaliyet raporları hakkında daimi ihtisas komisyonlarınca hazırlanan raporları görüşmek, incelemek ve değerlendirmek üzere Kesinhesap Alt Komisyonu kurulur.

Alt Komisyonların üye sayısı Plan ve Bütçe Komisyonunca belirlenir. Alt Komisyonların üyelerinin belirlenmesinde, siyasi parti grupları ile grubu olmayan milletvekilleri Plan ve Bütçe Komisyonundaki temsil oranları dikkate alınır. Alt Komisyonların görev süresi, Plan ve Bütçe Komisyonunun görev süresi ile sınırlıdır. Alt komisyon başkanları iktidar; başkanvekilleri sırasıyla muhalefet gruplarınca belirlenir. Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı gerek gördüğü takdirde Alt Komisyonlara başkanlık edebilir.

Alt Komisyonlar görüş, inceleme ve değerlendirme sonuçlarını, Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına rapor halinde sunarlar.

Bütçe Alt Komisyonunun bütçeye ilişkin raporu, Plan ve Bütçe Komisyonunda bütçenin tümü üzerinde yapılan görüşmeler sırasında değerlendirilir.

İdarelerin kesinhesapları, genel uygunluk bildirimi, dış denetim genel değerlendirme raporu ile faaliyet raporları hakkında, Kesinhesap Alt Komisyonu tarafından hazırlanan rapor, kesinhesap görüşmeleri sırasında Plan ve Bütçe Komisyonunda ayrı bir birleşimde görüşülür.

Alt Komisyonlar, Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı aracılığı ile kamu idarelerinden inceleme ve değerlendirmelerine konu olan hususlarda bilgi ve belge isteyebilirler.

Alt Komisyonların çalışmalarında, bu maddede hüküm bulunmayan hallerde, İçtüzüğün diğer hükümleri uygulanır.

Sayıştay tarafından sunulan diğer raporların görüşülmesi

MADDE 41 - Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı, Sayıştay tarafından sunulan diğer raporları, görev alanlarını dikkate alarak ilgili daimi ihtisas komisyonlarına havale edilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar. Daimi ihtisas komisyonları kendilerine gönderilen raporlarla ilgili görüşlerini, havale edilme tarihinden itibaren otuz gün içinde, Plan ve Bütçe Komisyonuna gönderilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunarlar. Daimi ihtisas komisyonlarınca süresi içinde görüş bildirilmemesi, Plan ve Bütçe Komisyonunun raporunu hazırlamasına engel değildir. Daimi ihtisas komisyonları tarafından görüş bildirilen raporlar ile ilgili komisyonlara gönderilmeyen diğer raporlar

Kesinhesap Alt Komisyonunda değerlendirilir. Kesinhesap Alt Komisyonu tarafından hazırlanan rapor Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülür.

Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülerek Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Sayıştay raporları Genel Kurulda genel görüşme konusu olur.

Sayıştay tarafından sunulan, ancak yasama döneminin sonuna kadar Plan ve Bütçe Komisyonunda veya Genel Kurulda görüşülmeyen diğer raporlar hükümsüz sayılır. Ancak, bu raporlar, takip eden yasama döneminde siyasi parti grupları veya en az yirmi milletvekili tarafından yenilenebilir. Bu takdirde, söz konusu rapor Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca görüşülmek üzere Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Genel Kurul Çalışmaları

Toplantı gün ve saatleri

MADDE 42 - Resmî tatile rastlamadığı takdirde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu Salı, Çarşamba ve Perşembe günleri 14.00-20.00 saatleri arasında çalışır. Ancak o günkü gündemdeki işler bitmeden birleşim kapatılamaz. Gündemin tamamlanmasından önce birleşimin kapatılmasına Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulca işaret oyuyla karar verilebilir.

Danışma Kurulu toplantı gün ve saatlerini değiştirebileceği gibi, diğer günlerde de toplantı yapılmasına karar verebilir. Acele hallerde Danışma Kurulunun oybirliği ile belirlediği gündemi görüşmek üzere resmi tatilde veya çalışma günleri dışında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının çağrısı üzerine de Genel Kurul toplanabilir.

Toplantının yönetimi ve kıyafet

MADDE 43 - Genel Kurul Başkan ya da görevlendirdiği Başkanvekillerinden biri tarafından yönetilir. Oturumun devamınca Başkanlık makamı ve kâtip üyelikler boş kalmaz.

Her görüşmenin başından sonuna kadar, görüş bildirmek üzere Hükümet adına Başbakan veya ilgili bakan veya zorunlu hallerde yetkilendirilmiş üst düzey bir kamu görevlisi hazır bulunur. Hükümet temsilcisinin bulunmaması halinde de görüşmeler yapılabilir.

Başkanlık kürsüsünde Başkan, beyaz kelebek kravat ve siyah yelek üstüne siyah frak giyer. Görevli kâtip üyeler koyu renk elbise giyerler.

Genel Kurul salonunda yer alan milletvekilleri, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Teşkilatı memurları ve diğer kamu personeli ceket giymek ve kravat takmak zorundadırlar. Bayanlar tayyör ya da ceket ve pantolon giyerler.

Görevlilerin kıyafeti Başkanlık Divanınca tespit edilir.

Gündem

MADDE 44 - Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun gündemi Danışma Kurulu tarafından belirlenir.

Ancak gündem belirlenirken çalışma günlerinin başında en fazla bir saat milletvekillerinin serbest konuşmalarına ayrılır. Serbest konuşma saatinde başkan en fazla onbeş milletvekiline üçer dakikayı geçmemek üzere söz verebilir. Konuşmaların tamamlanmasından sonra, hükümet toplam onbeş dakikayı geçmemek üzere cevap verebilir. Milletvekillerinin serbest konuşmalarından sonra bir saat süreyle Salı günü soru, Çarşamba günü acele soru işlemi yapılır. Diğer denetim konuları sadece Salı günleri görüşülür. Kesin gündemde yer almayıp görüşmesiz oya sunulacak işlerin oylaması birleşimin sonunda yapılır.

Gündemin belirlenmesi

MADDE 45 - Genel Kurulun bir aylık kesin gündemi ve sonraki bir aylık taslak gündemi Danışma Kurulu tarafından oybirliği ile belirlenir. Danışma Kurulu yapılan ilk çağrıda toplanamaz veya oybirliği ile karar alamazsa gündemleri belirleme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanına aittir. Kesin gündemin Başkan tarafından belirlendiği durumlarda, gündemin beşte biri muhalefet partilerinin istekleri arasından seçilir.

Danışma Kurulu her yasama yılının başında genel kurulun bir aylık kesin gündemini ve bir sonraki ayın taslak gündemini belirler. Kesin gündem, taslak gündemde yer alan işler arasından belirlenir. Her ayın son haftası bir sonraki ayın kesin gündemi ile onu izleyen ayın taslak gündemi karara bağlanır. Bu gündemler duyurulur.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin birinci yasama yılının en fazla ilk iki aylık gündemi Danışma Kurulu tarafından yukarıdaki fıkra hükümlerine bağlı olmaksızın belirlenir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin ara verme kararı alması ya da başka herhangi bir zorunlu nedenle kesin gündemin tamamlanamaması halinde ara vermeden ya da yeniden toplandıktan sonra yeni bir kesin gündem belirlenir. Önceki kesin gündemin görüşülmemiş bölümleri yeni gündemin ilk bölümüne eski sırasıyla alınır. Bu şekilde hazırlanan kesin gündem sonraki ayın sonuna kadar devam eder.

Başkan taslak gündemlerin belirlenmesine ilişkin Danışma Kurulu toplantı çağrısını toplantı gününden en az bir hafta önce yapar. Hükümet ve siyasi parti grupları önceliklerini, bu toplantıdan en az iki gün önce Başkana yazılı olarak bildirir. Başkanlık gündeme ilişkin önerileri hükümete ve siyasi parti gruplarına yazılı olarak bildirir. Meclis Resmi Bülteninde yayınlar.

Kesin gündemde değişiklik veya ekleme yapılamaz. Ancak hükümetin, ilgili komisyonların, siyasi parti gruplarının veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının beşte birinin istemi üzerine gündemlerde değişiklik yapılması gerekçeli olarak Danışma Kurulundan istenebilir. Bu istemler üzerine Başkan Danışma Kurulunu derhal toplantıya çağırır. Kesin gündem üzerindeki değişiklik istemleri Danışma Kurulunda oybirliğiyle kabul edilmedikçe yerine getirilmez; taslak gündemlerin değiştirilmesinde oybirliği sağlanamazsa Başkan karar verir. Hükümetin istemi üzerine Danışma Kurulu kesin gündeme en fazla iki yeni iş alabilir veya mevcut işlerden en fazla üç tanesinin sırasını değiştirebilir. Bu şekilde gündeme alınacak işlerin taslak gündemde yer alması zorunlu değildir.

Kesin ve taslak gündem

MADDE 46 - Taslak gündemlerde o ay hangi işlerin görüşüleceği belirtilir. Kesin gündemlerde ise görüşülecek işlerin görüşme gün ve saatleri ile görüşme süre ve usulleri ayrıntılı olarak belirlenir.

Danışma kurulu kesin gündemleri belirlerken her tasarı veya teklif için toplam bir süre belirler. Aksi Danışma Kurulu tarafından kararlaştırılmadıkça konuşma süreleri hükümet, komisyon ve siyasi parti grupları için onbeş, grubu olmayan milletvekilleri için on dakikadan az olamaz. Kalan süreden grubu olmayan milletvekillerine üye sayısı oranında konuşma süresi verilir. Geriye kalan süre siyasi parti grupları arasında eşit olarak paylaşılır. Grubu olmayan bir milletvekili bir tasarı veya teklif üzerinde sadece bir defa ve en fazla beş dakika konuşabilir. Hükümet ve komisyon iktidar grubuna ayrılan sürelerden kullanabilir.

Tasarı, teklif ya da kanun hükmünde kararnamenin görüşülmesi sırasında başka işlerin görüşülmesi gerekirse, bu işlerin görüşülmesi için kullanılan süre, toplam süreye dâhil edilmez.

Meclis Resmi Bülteni

MADDE 47 - Başkanlığa gelen kanun tasarı, teklif ve kanun hükmünde karnameler, resmî tezkereler ve komisyon raporları ile soru, genel görüşme, Meclis araştırması, Meclis

soruşturması ve gensoru önergelerinin özetleri Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır. Bu liste ve metinler genel kurulda hiçbir surette okutulmaz. İçtüzükteki özel hükümler saklıdır. Meclis Resmi Bültenine ilişkin esaslar Başkanlık Divanınca kararlaştırılır.

Özel gündem

MADDE 48 - Toplumun genelini ilgilendiren ve öncelikli olarak görüşülmesinde kamu yararı görülen konuların görüşülebilmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, hükümet, en az iki siyasi parti grubu ya da Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının beşte birinin istemi üzerine Danışma Kurulu tarafından özel gündem belirlenebilir.

Özel gündemde görüşülecek konular o günkü birleşimin başında görüşülür. Özel gündeme ayrılan süre kesin gündemde yer alan sürelerle dâhil edilmez.

Ortak bildiri

MADDE 49 - Genel Kuruldaki görüşmelerin sonunda siyasi parti gruplarının imzasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinin görüş ve düşüncelerini içeren önergeler ortak bildiri olarak yayımlanır.

Bütün siyasi parti grupları tarafından imzalanmayan önergeler üye tam sayısının üçte iki çoğunluğunun oyuyla Türkiye Büyük Millet Meclisi bildirisi olarak yayımlanır.

Konuşmalar

MADDE 50 - Siyasi parti grupları ile grubu olmayan milletvekilleri kesin gündemin dağıtılmasından itibaren konunun görüşülmeye başlanacağı ana kadar konuşmacılarını ve konuşma sürelerini Başkanlığa bildirir. Grubu olmayan milletvekilleri arasında uzlaşma olmaması halinde kimlerin konuşacağı istemde bulunanlar arasında başkan tarafından çekilecek kurayla belirlenir. Oturum sırasında Başkanlıktan söz almayan hiç kimse konuşamaz.

Bir milletvekili söz sırasını diğer bir milletvekiline devredebilir; siyasi parti grupları konuşmacılarını, konuşma sürelerini ve sıralarını değiştirebilirler.

Hükümet, komisyon ve gruplar adına on dakika ve bu süreyi aşan konuşmalar kürsüden, diğer bütün konuşmalar yerinden yapılır.

Pek kısa bir sözü olduğunu belirten üyeye Başkan, iki dakikayı geçmeyen konuşma hakkı verebilir.

Aksi Anayasa ya da İçtüzükte belirtilmemişse konuşmalarda komisyon ve hükümetin öncelik hakkı vardır. Siyasi parti grupları üyesi en az olandan başlayarak sırayla söz hakkını kullanırlar. Grubu olmayan milletvekilleri en sonda konuşurlar.

Yazılı bir konuşmanın, kürsüden okunması veya Başkanın izni ile bir kâtip üyeye okutturulması mümkündür.

İçtüzükte başka bir süre belirtilmemiş veya aksi Danışma Kurulu tarafından kararlaştırılmamışsa hükümet, komisyon ve siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmalar on beşer dakika, grubu olmayan milletvekilleri tarafından yapılacak konuşmalar da on dakikadır.

Grubu olmayan milletvekilleri tarafından yapılacak konuşmalar beş dakikayı geçemez.

İçtüzükte yer alan ve Danışma Kurulunda belirlenen konuşma süreleri hiçbir şekilde uzatılmaz.

Uluslararası anlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarıları üzerinde siyasi parti grupları, hükümet, komisyon ve grubu olmayan bir milletvekili tarafından beşer dakika konuşulur.

Usul konuşması

MADDE 51 - Görüşmeye yer olup olmaması, Başkanı gündeme veya Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usullerine uymaya davete ilişkin konular diğer işlerden önce konuşulur.

Bu yolda bir istemde bulunulursa, beşer dakikadan fazla sürmemek şartıyla, lehte ve aleyhte birer kişiye söz verilebilir. Başkanın söz vermemesi ve istem sahibinin direnmesi halinde Genel Kurul, bu konuda görüşmesiz ve işaret oyuyla karar verir.

Bu görüşme sonucunda oya başvurmak gerekirse, oylama işaretle yapılır.

Görüşmelerde genel düzen

MADDE 52 - Genel Kurulda söz kesmek, şahsiyatla uğraşmak ve çalışma düzenini bozucu hareketlerde bulunmak yasaktır.

Kürsüdeki üyenin sözü ancak Başkan tarafından, kendisini İçtüzüğe uymaya ve konudan ayrılmamaya davet etmek için kesilebilir.

İki defa yapılan davete rağmen, konuya gelmeyen milletvekilinin aynı birleşimde o konu hakkında konuşmaktan menedilmesi, Başkan tarafından Genel Kurula teklif olunabilir. Genel Kurul, görüşmesiz işaret oyu ile karar verir.

Genel Kurulda kaba ve yaralayıcı sözler söyleyen kimseyi Başkan derhal, temiz bir dille konuşmaya, buna rağmen temiz bir dil kullanmamakta ısrar ederse kürsüden ayrılmaya davet eder. Başkan, gerekli görürse, o kimseyi o birleşimde salondan çıkartabilir.

Başkanlığa gelen yazı ve önergelerde kaba ve yaralayıcı sözler varsa, Başkan, gereken düzeltmelerin yapılması için, o yazı veya önergeyi sahibine geri verir.

Başkan, görüşmeler sırasında gürültü veya kavgaya çıkar ve bu nedenle çalışma düzenini kuramazsa, kürsüde ayağa kalkarak, toplantıya ara vereceğini ihtar etmek suretiyle gerekli gayreti gösterir; buna rağmen gürültü ve kavgaya devam ederse oturuma en çok bir saat ara verir.

Oturumun yeniden açılmasında gürültü veya kavgaya son verilemiyorsa, Başkan birleşimi kapatır.

Açıklama hakkı

MADDE 53 - Şahsına sataşılın veya ileri sürmüş olduğu görüşten farklı bir görüş kendisine atfolunan Hükümet, komisyon, siyasî parti grubu veya milletvekilleri, açıklama yapabilir ve cevap verebilir.

Açıklama ve cevaplar için Başkan, aynı oturum içinde olmak üzere söz verme zamanını takdir eder.

Bu suretle söz almak isteyen, ne sebepten dolayı konuşmak istediğini Başkana bildirir. Başkan, söz verip vermemek gerektiğini takdir eder. Başkanlıkça kendisine söz verilmeyen kimse direnirse, Genel Kurul, bu konuda görüşmesiz ve işaret oyuyla karar verir.

Kapalı oturumlar

MADDE 54 - Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu, Başbakanın, bir bakanın, bir siyasî parti grubunun veya yirmi milletvekilinin yazılı istemi üzerine kapalı oturum yapabilir.

Kapalı oturum konusunu içeren önerge okunur ve işaretle oylanır. Kapalı oturuma karar verilmişse kapalı oturumda bulunabilecek şahıslar dışında herkes, toplantı salonundan çıkarılır. Bu takdirde, Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğünün kürsüdeki görevli personeli ve teknik personel ile ses kayıt görevlileri kapalı oturumda bulunurlar. Salon boşaldıktan sonra kapalı oturum önergesinin gerekçesi dinlenir. Bu gerekçe Hükümet adına Başbakan veya bir bakan veya siyasî parti grubu sözcüsü veya önergedeki birinci imza sahibi milletvekili yahut onun göstereceği bir diğer imza sahibi milletvekili tarafından açıklanır. Genel Kurul işaret

oyuyla kapalı oturumun devamına karar verebilir. Ayrıca Genel Kurul tarafından hükümetin talebi üzerine uygun görülen kamu görevlilerinin kapalı oturuma alınmasına karar verilebilir.

Genel Kurulca aksi kararlaştırılmadıkça yukarıdaki fıkrada söz konusu görüşmelerin tutanakları yeminli stenograflarca tutulur.

Bakanlar ve dinleyici olarak Cumhurbaşkanı kapalı oturumlarda bulunabilirler.

Kapalı oturum sırasındaki görüşmeler hakkında, kapalı oturumda bulunanlar ve bulunma hakkına sahip olanlar tarafından hiçbir açıklama yapılamaz. Bunlar Devlet sırrı olarak saklanır.

Kapalı oturumu gerektirmiş olan sebep ortadan kalkınca, Başkan, açık oturuma geçilmesini teklif eder. Genel Kurul işaret oyuyla karar verir.

Kapalı oturum tutanakları

MADDE 55 - Kapalı oturum tutanakları ile oturuma ilişkin diğer belgeler mühürlü torbaya konarak mumla mühürlenir ve Başkan, kâtip üyeler ve tutanak ile arşiv müdürlerinin imzalayacağı teslim tutanağı ile Meclis arşivine teslim edilir.

Kapalı oturum tutanakları ve özetleri, kapalı oturum tarihinden itibaren on yıl geçtikten sonra yayımlanabilir. Bunların daha önce veya sonra yayımlanması hususunda Genel Kurul, Danışma Kurulunun teklifi üzerine işaret oyuyla karar verir.

BEŞİNCİ BÖLÜM **Kanunların Yapılması**

Kanun teklifi ve tasarısı önerme yetkisi ve geri alma

MADDE 56 - Milletvekilleri ile komisyonlar kanun teklifi, Bakanlar Kurulu kanun tasarısı önermeye yetkilidir.

Teklifler bir ya da birden fazla milletvekili tarafından verilebilir. Komisyon tarafından verilen tekliflerde komisyon üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun imzası aranır. Tasarılar ise bütün bakanlar tarafından imzalanır.

Teklifler ve tasarılar gerekçeli ve gerekli diğer destekleyici bilgi ve belgelerle birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulur.

Konu itibarıyla aralarında bağlantı bulunması nedeniyle birden fazla kanunda değişiklik yapılmasını gerektiren haller dışında bir tasarı veya teklif ile birden fazla kanunun hükümlerinde değişiklik yapılamaz. Bir çerçeve madde ile birden fazla maddede değişiklik yapılamaz. Bu koşullara uymayan tasarı ve teklifler Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından iade edilir.

Hükümet veya teklif sahibi verilen kanun tasarısı veya tekliflerini komisyon karara bağlamadan önce geri alabilirler. Bu tasarı ve teklifler gündeme alınmışlarsa geri alınmaları için Genel Kurulun karar vermesi gerekir. Geri alma işlemi Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır.

Kanun yapım tekniğine ilişkin diğer hususlar Başkanlık Divanınca kararlaştırılır.

Seçimlerin yenilenmesi halinde tasarı, teklif ve önergelerin durumu

MADDE 57 - Bir yasama döneminde sonuçlandırılmamış olan kanun tasarısı ve teklifleri hükümsüz sayılır. Ancak, Hükümet, ilgili komisyon veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri bu tasarı veya teklifleri yenileyebilirler.

Yasama dönemi başında, önceki dönemde verilmiş soru, Meclis araştırması, genel görüşme ve gensoru önergeleri hükümsüz sayılır.

Hükümetin çekilmesi halinde kanun tasarı ve teklifleri

MADDE 58 - Bakanlar Kurulunun herhangi bir sebeple çekilmesi halinde yeni Bakanlar Kurulu güven oyu alıncaya kadar, Anayasa ve İçtüzük değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin komisyonlarda ve Genel Kurulda görüşülmesi ertelenir. Ancak, Bakanlar Kurulunun öncelikli olduğunu bir yazı ile Başkanlığa bildirdiği kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesine devam olunur.

Raporda ret istemi

MADDE 59 - Bir kanun tasarı veya teklifinin komisyonca reddi istenir ve rapor da Genel Kurul tarafından benimsenirse, kanun tasarı veya teklifi reddedilmiş olur. Rapor benimsenmezse komisyona geri verilir.

Komisyonlara havale ve havaleye itiraz

MADDE 60 - Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı gelen tasarı ve teklifleri ilgili komisyona havale eder. Tasarı ya da teklifin birden çok komisyonun ihtisası dâhilinde olması halinde oluşturulacak bir özel komisyona da havale yapılması mümkündür.

Yapılan havale Meclis Resmi Bülteninde ve elektronik ilan panosunda yayımlanır.

Havaleye ilişkin esaslar Başkanlık Divanı tarafından kararlaştırılır.

Havaleye yapılacak itirazlar tasarı veya teklifin Meclis Resmi Bülteninde yayımlanmasından sonra iki gün içinde en az on milletvekili tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına yazılı olarak yapılır. Başkan Komisyon Başkanları Kurulunu toplayarak itirazı karara bağlar. Havale değişikliği Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi

MADDE 61 - Tasarı veya tekliflerin üzerinde genel kurulda görüşme açılır.

Bu görüşmelerde komisyon raportörü veya temsilcisi, hükümet, siyasi parti grupları ve grubu olmayan milletvekilleri Danışma Kurulunca belirlenen sürelerde konuşabilir.

Konuşmalar tamamlandıktan sonra yirmi dakika süreyle soru-cevap işlemi yapılır. Daha sonra maddeler üzerinde önerge işlemi yapılır ve önergeler ayrı ayrı oylanır.

Tasarı ya da teklifin tümü oylanır.

Tasarı ya da teklifin maddeleri üzerinde verilen önergelerin oylaması işaretle, tümünün oylaması açık oylama ile yapılır.

Genel Kurul önergesi

MADDE 62 - Anayasada, kanunlarda veya İçtüzükte aksine bir hüküm yoksa kanun tasarısı veya teklifinde bir maddenin değiştirilmesi veya reddi, metne ek veya geçici madde eklenmesi hakkında, hükümet, siyasi parti grupları ve grubu olmayan milletvekilleri değişiklik önergeleri verebilir. Bir önergeyle birden fazla maddede değişiklik önerilemez.

Uluslararası anlaşmaların onaylanmasının uygun bulunmasına ilişkin kanun tasarılarının Genel Kuruldaki görüşmelerinde önerge verilemez. Ancak anlaşma metnine uygun olarak hükümetin önerisiyle çekince ve beyan konulabilir.

Genel Kurul önergelerinde, değiştirilmesi, kaldırılması veya eklenmesi istenen hükümler açıkça belirtilir. Açık olmayan veya şarta bağlı önergeler işleme konulmaz.

Danışma Kurulu tarafından aksi kararlaştırılmadıkça kanun tasarı ve teklifleri üzerinde verilebilecek önerge sayısı madde sayısı kadardır. Toplam önerge sayısı siyasi parti grupları ile grubu olmayanlar arasında üye sayısı oranında dağıtılır. Grubu olmayan milletvekillerine düşen önerge sayısı düşüldükten sonra kalan önerge sayısının üçte biri iktidar grubuna verilir, üçte ikisi muhalefete mensup siyasi parti grupları arasında eşit olarak dağıtılır. Hükümet iktidar grubuna düşen önerge hakkından kullanır. Tasarı veya teklif üzerinde hükümetin, siyasi parti gruplarının ve grubu olmayan milletvekillerinin en az bir önerge verme hakkı

saklıdır. Siyasi parti grupları tarafından verilen önergede, siyasi parti grup başkanvekillerinden en az birinin imzası bulunur.

Genel Kurul önergeleri, işin kesin gündeme alınmasından itibaren görüşüleceği günden en geç bir gün önce saat 15:00'e kadar verilir. Bu süre dışında verilen önergeler hiçbir şekilde işleme konulmaz. Ancak bütün siyasi parti gruplarının imzasıyla görüşmenin her aşamasında ortak önerge verilebilir. Ortak önergeler toplam önerge sayısına dahil edilmez.

Genel Kurul önergeleri verildikten sonra komisyona, gruplara ve milletvekillerine duyurulur.

Görüşülmekte olan tasarı veya teklifin konusu olmayan diğer kanunlarda ek ve değişiklik getiren yeni bir kanun teklifi niteliğindeki değişiklik önergeleri işleme konulmaz.

Görüşülmekte olan tasarı veya teklife konu kanunun, komisyon metninde bulunmayan, ancak tasarı veya teklif ile çok yakın ilgisi bulunan bir maddesinin değiştirilmesini veya metne ek veya geçici madde eklenmesini isteyen ve komisyonun üye tam sayısının salt çoğunlukla katıldığı önergeler işleme alınır, kabulü halinde madde kanun metnine eklenir ve madde teselsülü sağlanır.

Genel Kurul önergeleri gerekçeli olarak verilir. Önergeler ve gerekçeleri beşyüz kelimedenden fazla ise, önerge sahibi önergesine beşyüz kelimeyi geçmeyen bir özet eklemek zorundadır.

Genel Kurul önergeleri madde sıralamasına ve aykırılık sırasına göre işleme alınır ve okunmaksızın işaret oyuyla ayrı ayrı oylanır; tutanağa eklenir.

Başkan, önergeye katılıp katılmadığını komisyona ve Hükümete sorar. Komisyon ve Hükümet katılmama gerekçelerini kısaca açıklayabilirler. Önerge sahibi üç dakika süreyle önergesini açıklayabilir.

Yetki kanunları ve kanun hükmünde kararnameler

MADDE 63 - Yetki kanunu tasarıları ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kanun hükmünde kararnameler, Anayasanın ve İçtüzüğün kanunların görüşülmesi için koyduğu kurallara göre, ancak, komisyonlarda ve Genel Kurulda diğer kanun tasarı ve tekliflerinden önce ve ivedilikle görüşülür.

Usulüne göre Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kanun hükmünde kararnameler geri çekilemez. Türkiye Büyük Millet Meclisi ancak bir kanunla kanun hükmünde kararnameleri reddedebilir, aynen veya değiştirerek kabul edebilir. Kanun hükmünde kararnameler diğer bir kanun hükmünde kararname ile de değiştirilebilir veya yürürlükten kaldırılabilir.

Yürürlükten kaldırılan kanun hükmünde kararnameler bir raporla Genel Kurula sunulmadan işlemden kaldırılamaz.

Kanun hükmünde kararnameler, varsa değişiklikleriyle birleştirilerek bütünüyle görüşülür; bölünerek, ayrı metinler haline getirilerek kanunla değişiklik yapılamaz.

Genel Kurulca tümü reddedilen kanun hükmünde kararnameler bir ret metni hazırlanması için komisyona verilir. Komisyonca o birleşim içinde veya en geç takip eden birleşime kadar hazırlanan metin, Genel Kurulda görüşme yapılmaksızın oylanır ve kabulü halinde kanunlaşır.

ALTINCI BÖLÜM

Denetim Yolları

Soru

MADDE 64 - Soru, Hükümet adına sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılmak üzere Başbakan veya bir bakandan açık ve belli konuda bir önerge ile bilgi istemektir.

Soru önergesi, sadece bir milletvekili tarafından imzalanabilir.

Başka bir kaynaktan kolayca öğrenilebilecek konular ile kişilik ve özel yaşama ilişkin konularda soru sorulamaz. Aynı konudaki sorular tek bir önergede sorulur.

Soru önergesi ile istişare amacı güdülemez ve kişisel görüşler ileri sürülemez. Soru önergesine gerekçe ve belge eklenemez.

Yazılı soru

MADDE 65 - Yazılı soru, cevabının yazılı olarak verilmesi istenen sorudur.

Yazılı soru önergesi ikiyüz kelimeyi geçemez.

Yazılı soru önergesi, Başkanlık tarafından Başbakanlığa veya ait olduğu bakanlığa gönderildiği tarihi izleyen günden itibaren onbeş gün içinde cevaplandırılır. Başkanlığa bilgi verilmek suretiyle bu süre bir defaya mahsus olmak üzere onbeş gün daha uzatılabilir.

Yazılı soru önergesi ve cevabı Başkanlık tarafından yayımlanır.

Süresi içinde cevaplandırılmayan soru önergeleri ilan edilir. Başkanlık, soru önergelerini süresi içinde cevaplandırmayan Hükümet üyelerini ve cevaplandırılmayan soru sayılarını aylık olarak Genel Kurulun bilgisine sunar.

Sözlü soru

MADDE 66 - Sözlü soru, cevabının sözlü olarak verilmesi istenen sorudur.

Sözlü soru önergesi yüz kelimeyi geçemez.

Genel Kurulda cevaplandırılması istenen sözlü soru önergeleri Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına, komisyonda cevaplandırılması istenen sözlü soru önergeleri Komisyon başkanlığına verilir. Milletvekilleri tarafından Genel Kurulda cevaplandırılması istenen ancak Danışma Kurulunca kesin gündeme alınmayan sorular ilgili komisyona havale edilir.

Genel Kurulda her hafta Salı günü milletvekili serbest konuşmalarından sonra sözlü sorular için bir saat süre ayrılır.

Danışma Kurulu Genel Kurulda sorular için bir birleşimde ayrılan sürede üye sayısını dikkate alarak her siyasi parti grubuna ve grubu olmayan milletvekillerine düşen soru sayısını tespit eder ve kesin gündeme alır. Soru görüşmelerinde grubu olmayan milletvekillerine en az bir soru ayrılır.

Cevaplandırılacak sözlü soru önergeleri Başbakanlığa ve ilgili bakanlıklara bildirilir.

Cevaplandırılacak sözlü soru önergesi Genel Kurulda ayrıca okunmaz; soru sahibine sorusunu sorması için yerinden iki dakika süre verilir. Soru sahibinin olmaması halinde soru önergesi okunur. Hükümet üyesinin iki dakikalık cevabından sonra ek açıklama isteyen soru sahibine bir dakika süre tanınır. Ek açıklama talebi üzerine Hükümet üyesine bir dakika süre verilir ve görüşmeler tamamlanır.

Sözlü sorunun komisyonda cevaplandırılması

MADDE 67 - Komisyon Başkanlığı havale edilen sözlü soru önergelerini, Başbakanlığa veya ait olduğu bakanlığa gönderir.

Komisyonlar sözlü soru görüşmeleri için ayda en az bir kez toplanır.

Komisyon Başkanı gündemine aldığı sözlü soru önergelerini toplantı gününden en az beş gün önceden Hükümete, komisyon üyelerine ve önerge sahiplerine bildirir.

Sözlü soru önergeleri komisyonda, ilgili müsteşar veya diğer en üst yönetici tarafından da cevaplandırılabilir.

Sözlü soru önergesi, komisyona havale edildiği tarihten itibaren en geç altmış gün içinde cevaplandırılır. Süresi içinde cevaplandırılmayan soru önergeleri ilan edilir. Başkanlık, soru önergelerini süresi içinde cevaplandırmayan Hükümet üyelerini ve cevaplandırılmayan soru sayılarını Genel Kurulun bilgisine sunar.

Acele soru

MADDE 68 - Güncel gelişmelerle ilgili ve öncelikli olarak görüşülmesinde kamu yararı bulunan konularda muhalefete mensup siyasi parti grupları ve grubu olmayan bir milletvekili tarafından Genel Kurulda acele soru sorulabilir. Her hafta Çarşamba günü serbest konuşmalardan sonra bir saat süreyle acele soru görüşmeleri yapılır.

Başkan bir saat içinde cevaplandırılacak toplam soru sayısını saptar. Bu sorulardan bir tanesi grubu olmayan milletvekillerine verilmek kaydıyla geriye kalan sorular muhalefete mensup siyasi parti grupları arasında eşit olarak paylaşılır. Siyasi parti grupları acele sorularını işlemin yapılacağı günden bir önceki gün saat 12.00'ye kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bildirir.

Acele soru için iki, hükümetin cevabı için dört, ek açıklama istemi için bir ve hükümetin son açıklaması için bir dakika süre verilir.

Başkanlıktan soru

MADDE 69 - Türkiye Büyük Millet Meclisi ile ilgili konular hakkında Başkanlıktan sözlü veya yazılı soru sorulabilir.

Bu sorular Başkan veya görevlendireceği başkanvekillerinden biri tarafından cevaplandırılır. Başkanlıktan sözlü soru önergesi Anayasa ve İçtüzük Komisyonunda veya Genel Kurulda cevaplandırılır.

Başkanlıktan soru önergelerine, Hükümete yöneltilen soru önergeleri hakkındaki hükümler uygulanır.

Genel görüşme

MADDE 70 - Genel görüşme toplumu ve devleti ilgilendiren belli bir konunun görüşülmesidir.

Genel görüşme açılması siyasî parti grupları veya en az yirmi milletvekili tarafından Başkanlıktan bin kelimeyi geçmeyen bir önergeyle istenebilir.

Danışma Kurulu, genel görüşme önergesinin Genel Kurul kesin gündemine alınmasına veya ilgili komisyona havale edilmesine karar verir. Genel görüşme önergesi Başkanlık veya komisyon başkanlığı tarafından Başbakanlığa veya ilgili bakanlıklara gönderilir.

Genel görüşme önergesi komisyonca altmış gün içinde sonuçlandırılır.

Komisyon, genel görüşme önergesi üzerinde önerge sahibi ile lehte ve aleyhte birer komisyon üyesinin beşer dakikalık konuşmalarından sonra genel görüşme açılmasına karar verebilir. Genel görüşme açılmasına karar verildiği takdirde konuşmacılar ve konuşma süreleri Komisyon Başkanlık Divanı tarafından belirlenir.

Komisyonunda yapılan genel görüşme yeterli görülebileceği gibi Genel Kurul gündemine taşınmasına da karar verilebilir. Komisyon, her halde kararını bir rapora bağlayarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderir.

Danışma Kurulu genel görüşme önergelerinden hangilerinin ne zaman görüşüleceğini belirler.

Genel Kurulda yapılan genel görüşmede önerge sahibi, komisyon, Hükümet, gruplar, grubu bulunmayan bir milletvekili adına konuşma yapılabilir. Konuşma süresi önerge sahibi ve grubu bulunmayan milletvekili için beş, diğerleri için onar dakikadır.

Konusu aynı olan genel görüşme önergeleri birlikte görüşülebilir.

Genel görüşme önergeleri ve bunlara ilişkin komisyon raporları Başkanlıkça yayımlanır.

Meclis araştırması

MADDE 71- Meclis araştırması toplumu ve devleti ilgilendiren belli bir konunun komisyon aracılığıyla araştırılmasıdır.

Meclis araştırması açılması siyasî parti grupları veya en az yirmi milletvekili tarafından Başkanlıktan bin kelimeyi geçmeyecek bir önergeyle istenebilir.

Danışma Kurulu, Meclis araştırması önergesinin Genel Kurul kesin gündemine alınmasına veya ilgili komisyona havale edilmesine karar verir. Meclis araştırması önergesi, Başkanlık veya komisyon başkanlığı tarafından Başbakanlığa veya ilgili bakanlıklara gönderilir.

Havale tarihinden itibaren altmış gün içerisinde komisyon, önerge üzerinde önerge sahibi ile lehte ve aleyhte birer komisyon üyesinin beşer dakikalık konuşmalarından sonra Meclis araştırması yapılmasına karar verebilir. Komisyon Meclis araştırmasını alt komisyon aracılığıyla da yapabilir.

Komisyon, yapacağı bir görüşmeden sonra araştırmayı yeterli görebileceği gibi Genel Kurul gündemine taşınmasına da karar verilebilir. Komisyon, her halde kararını bir rapora bağlayarak Başkanlığa gönderir.

Danışma Kurulu araştırma önergelerinden hangilerinin ne zaman görüşüleceğini belirler. Genel Kuruldaki görüşmenin ardından Meclis araştırması komisyonu kurulup kurulmaması oylanır.

Genel Kurulda yapılan görüşmede önerge sahibi, komisyon, Hükümet, gruplar, grubu bulunmayan bir milletvekili adına konuşma yapılabilir. Konuşma süresi önerge sahibi ve grubu bulunmayan milletvekili için beş, diğerleri için onar dakikadır.

Konusu aynı olan Meclis araştırması önergeleri birlikte görüşülebilir.

Meclis araştırması önergeleri ve bunlara ilişkin komisyon raporları Başkanlıkça yayımlanır.

Meclis araştırması komisyonu

MADDE 72- Meclis araştırmasının yürütülmesi görevi, genel hükümlere göre seçilecek bir geçici komisyona verilir.

Bu komisyonun üye sayısı ve çalışma süresi Başkanlığın teklifi üzerine Genel Kurulca kararlaştırılır. Araştırmasını üç ay içinde bitiremeyen komisyona bir aylık kesin süre verilir. Komisyon bu süre sonunda raporunu Başkanlığa vermediği takdirde süre bitiminden itibaren on beş gün içinde araştırmanın tamamlanmaması nedenleri veya o ana kadar varılan sonuçlar üzerinde Genel Kurulda görüşme açılır. Genel Kurul bu görüşme ile yetinebileceği gibi yeni bir komisyon da kurabilir.

Meclis araştırması komisyonu, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinden, mahallî idarelerden, sosyal güvenlik kurumlarından, kamu iktisadî teşebbüslerinden, özel kanun ile veya özel kanunun verdiği yetkiye dayanarak kurulmuş banka ve kuruluşlardan ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından bilgi ve belge istemek, buralarda inceleme yapmak, ilgililerini çağırıp bilgi almak yetkisine sahiptir.

Komisyon tutanakları Komisyon Başkanına teslim edilir.

Komisyon, gerekli gördüğünde uygun bulacağı uzmanların ve sivil toplum temsilcilerinin bilgilerine başvurabilir. Komisyon, Ankara dışında da çalışabilir.

Meclis araştırması komisyonunun raporu hakkında Genel Kurulda, genel görüşme açılır. Meclis araştırması komisyonu raporu Genel Kurulda görüşüldükten sonra Başkanlıkça gereği için ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilir.

Meclis araştırması faaliyeti sırasında Devlet sırrı veya ticarî sır mahiyetinde bir bilgi ve belgeye ulaşılması halinde, bu konuda ayrı bir rapor düzenlenir. Bu rapor, dağıtılmaz ve Meclis araştırması komisyonunun raporunun görüşülmesine başlanmadan önce yapılacak kapalı bir oturumda Başkanlıkça Genel Kurulun bilgisine sunulur.

Meclis araştırmasının ihtisas komisyonlarınca yapıldığı hallerde hüküm bulunmayan durumlarda bu madde hükümleri uygulanır.

Gensoru

MADDE 73- Gensoru önergesi, bir siyasi parti grubu adına veya en az yirmi milletvekilin imzasıyla verilir.

Gensoru önergesi bin kelimeyi geçemez.

Gensoru önergesi, verilişinden sonraki üç gün içinde Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır. Yayımlanmasını izleyen tarihten itibaren on dört gün içinde görüşülür. Genel Kurulda yapılan görüşmede önerge sahibi, Hükümet, gruplar, grubu bulunmayan milletvekilleri adına konuşma yapılabilir. Konuşma süresi önerge sahibi ve grubu bulunmayan milletvekilleri için on, diğerleri için onbeş dakikadır.

Görüşmeler sonunda gensoru önergesi açık oya sunulur. Önergenin kabul edilmesi halinde güven oylaması yapılır. Güven oylaması, gensorunun kabul edildiği tarihten başlayarak iki gün geçmedikçe yapılamaz ve yedi günden sonraya bırakılamaz.

Bakanlar Kurulunun veya bir bakanın düşürülebilmesi, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla olur. Oylamada yalnızca güvensizlik oyları sayılır.

Meclis soruşturması önergesi

MADDE 74- Görevde bulunan veya görevinden ayrılmış olan Başbakan ve bakanlar hakkında görevleriyle ilgili işlerden dolayı Meclis soruşturması açılması, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının en az onda birinin vereceği bir önerge ile istenebilir.

Bu önergede; hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakanın cezai sorumluluğu gerektiren fiillerinin görevleri sırasında işlendiğinden bahsedilmesi, bu fiillerinin hangi kanun hükümlerine aykırı olduğunun gerekçe gösterilmek ve maddesi de yazılmak suretiyle belirtilmesi zorunludur.

Meclis soruşturması önergesinin görüşülmesi

MADDE 75- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilen Meclis soruşturması önergesi verilişinden sonraki üç gün içerisinde Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır ve Başkanlıkça hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana gönderilir.

Siyasî parti gruplarında, Meclis soruşturması ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz. Ancak bu gruplarda Meclis soruşturması ile ilgili komisyon üyelikleri için gösterilecek adayların tespiti amacıyla seçim yapılabilir.

Meclis soruşturması açılıp açılmaması hakkında yapılacak görüşmenin günü, önergenin Başkanlığa verildiği günü izleyen tarihten itibaren bir ay içinde görüşülüp karara bağlanacak şekilde, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca tespit edilir. Bu görüşme günü de hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana bildirilir.

Sırasıyla önerge sahibinin, şahısları adına olmak üzere her gruptan ve grup üyesi olmayanlardan bir milletvekilinin ve o sırada görevde bulunsun veya bulunmasın, hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakanın konuşacağı bir görüşmeden sonra, Meclis soruşturması açılıp açılmaması hakkında Genel Kurulca gizli oyla karar verilir. Konuşma süresi önerge sahibi ve grubu bulunmayan milletvekili için beş, diğerleri için onbeş dakikadır.

Meclis soruşturması komisyonunun kuruluşu

MADDE 76- Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasî parti gruplarının güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her parti grubu için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır.

Komisyon, kendisine bir başkan, bir başkanvekili ve bir raportör seçer.

Ceza Muhakemeleri Kanununa göre hâkimlerin davaya bakmasına veya karara katılmasına engel oluşturacak durumlarda bulunan, Meclis soruşturması önergesini veren veya daha önce Türkiye Büyük Millet Meclisinde ya da dışında bu konudaki görüşünü açıklamış milletvekilleri bu komisyona seçilemezler.

Komisyonadaki kamu görevlileri için de aynı hüküm uygulanır.

Meclis soruşturması komisyonunun çalışma usulü ve süresi

MADDE 77- Soruşturma komisyonu üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir.

Komisyonun çalışmaları gizlidir. Bu komisyona kendi üyeleri dışındaki milletvekilleri katılamazlar. Komisyon tutanakları ve diğer belgeler, komisyon başkanının bilgisi dâhilinde ve ancak komisyon üyeleri tarafından toplantı salonunda incelenebilir.

Soruşturma komisyonu raporunu kuruluşundan itibaren iki ay içinde verir. Soruşturmanın bitirilememesi halinde komisyonun bu konudaki istem yazısı Genel Kurulun bilgisine sunulur ve komisyona iki aylık yeni ve kesin bir süre verilir. Bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur.

Meclis soruşturması komisyonunun yetkileri

MADDE 78- Komisyon kamu ve özel kuruluşlardan konu ile ilgili bilgi ve belgeleri isteyebilir; gerekli gördüklerine el koyabilir; Bakanlar Kurulunun bütün vasıtalarından faydalanabilir; Bakanlar Kurulu üyelerini, diğer ilgilileri, tanık ve bilirkişileri dinleyebilir.

Komisyon, adli mercilerden yardım isteyebilir. Ayrıca Ceza Muhakemeleri Kanununun tanıklarla, bilirkişilerle, zapt ve arama ile ilgili olarak adli mercilere verdiği hürriyetleri kısıtlayıcı yetkilerin genel hükümler çerçevesinde kullanılmasını, gerekçesini bildirmek suretiyle görevli adli merciden yazıyla isteyebilir.

Komisyon, hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakanın savunmasını alır. Bununla ilgili olarak talep edeceği belgeleri temin ettirir.

Komisyon, gerektiğinde alt komisyonlar kurarak Ankara dışında çalışma kararı alabilir.

Soruşturmanın sonuçlandırılması

MADDE 79- Soruşturma komisyonu raporu, Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde yayımlanarak hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana derhal gönderilir ve Genel Kurul bilgilendirilir. Rapor, yayımlanmasını izleyen günden itibaren on dört gün içinde görüşülür.

Bu görüşmede, komisyona, şahsı adına olmak üzere her siyasi parti grubundan ve grubu olmayan bir milletvekiline ve o sırada görevde bulunsun veya bulunmasın hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana söz verilir. Konuşma süreleri yirmi dakikadır. Son söz, hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana ait olup konuşma süresi sınırsızdır.

Görüşmeler tamamlandıktan sonra komisyon raporu Genel Kurulca gizli oyla karara bağlanır.

Komisyonun Yüce Divana sevk yönündeki raporları ile Genel Kurulun Yüce Divana sevk kararlarında hangi ceza hükmüne dayanıldığı belirtilir.

Komisyonun Yüce Divana sevk etmeme yönündeki raporlarının reddi, ancak, Yüce Divana sevk dair verilen ve sevk kararının hangi ceza hükmüne dayanacağını gösteren bir önerenin kabulüyle mümkün olur.

Yüce Divana sevk kararı ancak üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alınır.

Türkiye Büyük Millet Meclisince Yüce Divana sevk kararı alınırsa dosya, en geç yedi gün içinde Başkanlıkça dizi pusulasına bağlanarak Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Karar Yeter Sayısı, Oylama, Seçimler

Karar yeter sayısı

MADDE 80- Oya sunulan bütün hususlar Anayasada, kanunlarda veya İçtüzükte ayrıca hüküm yoksa toplantıya katılan milletvekillerinin salt çoğunluğuyla karara bağlanır. Salt çoğunluk belli bir sayının yarısından fazla olan çoğunluktur. Ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tam sayısının beşte birinden az olamaz.

Görüşmeler sırasında işaretle oylamaya geçilirken, onbeş milletvekili ayağa kalkmak veya önerge vermek suretiyle karar yeter sayısı isteyebilir. Karar yeter sayısının bulunamadığı hallerde oylama en geç bir saat sonrasına ertelenir. Yapılan ikinci oylamada da karar yeter sayısı yoksa gündemdeki bir sonraki işe geçilir. Görüşmesi yarım kalan işler bir sonraki birleşimin gündemindeki işler tamamlandıktan sonra görüşülür.

Oylama şekilleri ve usulleri

MADDE 81- Oylamalar işaretle, açık veya gizli oylama şeklinde yapılır. Açık oylama milletvekilinin adı ve soyadı ile hangi yönde oy kullandığının tutanaklara geçirildiği oylamadır. İşaretle oylama milletvekilinin adı ve soyadının kaydedilmediği ve sonuçların kabul veya ret şeklinde açıklandığı oylamadır. Gizli oylama milletvekillerinin ne yönde oy kullandıklarının hiçbir şekilde belli edilmediği oylamadır.

İşaretle oylama üyelerin el kaldırması suretiyle yapılır. Tereddüt halinde veya Başkanla kâtip üyeler arasında anlaşmazlık olduğu hallerde oylama elektronik cihazla tekrarlanır.

İşaret oyuna başvurulması gereken hallerde Başkan oylama yapılacağını bildirerek önce oya sunulan hususu kabul edenlerin, sonra kabul etmeyenlerin el kaldırmasını ister. İşaretle oylamada olumlu oylar, olumsuz oylardan fazlaysa, oya konan husus kabul edilmiş; aksi halde, reddedilmiş olur. Oylama sonucu, Başkan tarafından Genel Kurula "kabul edilmiştir" veya "kabul edilmemiştir" demek suretiyle ilân olunur.

Açık oylama elektronik olarak yahut Genel Kurulun kararıyla ad cetvelinin okunması üzerine adı okunan milletvekilinin ayağa kalkarak "kabul", "ret" veya "çekimser" kelimelerinden birini söylemesi ve böylece oyunun kâtip üyelerce kaydedilmesi suretiyle olur. Milletvekilleri boş oy kullanma hakkına da sahiptir. Oylama sonucu Başkan tarafından Genel Kurula duyurulur.

Açık oylama sırasında elektronik cihaza giremeyen milletvekili oylama sonucu ilan edilmeden ayağa kalkarak durumu başkana bildirmek suretiyle oyunu kullanır.

Gizli oylama, üzerinde hiçbir işaret bulunmayan pullar veya elektronik cihazla yapılır. Gizli oylamanın pulların kutuya atılması suretiyle yapılması halinde milletvekillerine, beyaz, siyah ve gri renkte üç pul birden verilir. Beyaz kare pul kabul, siyah üçgen pul ret ve gri yuvarlak pul çekimser oy anlamına gelir.

Anayasada, kanunlarda ve İçtüzükte gizli ve açık oyla yapılacağı belirtilen oylamalar dışındaki oylamalar işaret oyunu ile yapılır.

Seçimlerde usul

MADDE 82- Genel Kurul ve komisyonlarda seçimler, kanun ve İçtüzükte belirtilmiş başka bir usul yoksa, soyadı ve adı alfabetik sırayla okunan milletvekillerinin oylarını kürsüdeki kutuya atmaları suretiyle yapılır.

Sayım ve döküm işi ad çekmek suretiyle tespit edilecek beş üyeli bir tasnif komisyonu tarafından yerine getirilir. Bu komisyonun oylama sonuçlarına ait tutanağı, aynı oturumda Başkan tarafından Genel Kurula açıklanır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Özel Hükümler

Genel veya özel af ilanını içeren kanun tasarı ve teklifleri

MADDE 83- Genel veya özel af ilanını içeren tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda kabulü Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile mümkündür. Tasarı veya teklif hakkında verilen genel veya özel af ilanını içeren değişiklik önergesinin kabulü halinde, kabul için gerekli beşte üç çoğunluğun tespiti için bu önerenin oylanması açık oylama suretiyle tekrarlanır.

Seçimlerin yenilenmesi kararı

MADDE 84- Seçimlerin yenilenmesine dair önergeler, Anayasa ve İçtüzük Komisyonunda görüşülür. Anayasa ve İçtüzük Komisyonu raporu Genel Kurulda gündemdeki bütün konulardan önce görüşüldükten sonra açık oya sunulur. Bu karar ancak savaş sebebiyle geri alınabilir.

Anayasa değişiklik tekliflerinin kabulü

MADDE 85- Anayasa değişiklik tekliflerinin birinci görüşmesinde teklifin tümü üzerinde görüşme açılır. Teklifin maddelerine geçilmesi üye tam sayısının salt çoğunluğunun açık oyuyla kabul edilir. Maddelere geçilmesi kabul edilen teklifin maddeleri ayrı ayrı görüşülür. Maddeler üzerinde verilen değişiklik önergelerinin işaret oyuyla kabul edilmesi halinde, kabul için gerekli beşte üç çoğunluğun tespiti için bu önerenin oylanması gizli oylama suretiyle tekrarlanır. Birinci görüşmede maddeler ve teklifin tümü üzerinde oylama yapılmaz.

İkinci görüşmeye, birinci görüşmenin bitiminden kırksekiz saat geçmeden başlanamaz. İkinci görüşmede sadece maddeler görüşülür ancak önerge verilemez. Maddelerin kabulü ve görüşmenin sonunda tümünün kabulü üye tam sayısının beşte üç çoğunluğunun gizli oyu ile mümkündür.

Dilekçe Komisyonu

MADDE 86- Dilekçe Komisyonu, Türk vatandaşlarının ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancıların kendileriyle veya kamu ile ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderdikleri dilek ve şikâyetleri inceler.

Komisyon Başkanının dilekçelerle ilgili görev ve yetkileri

MADDE 87- Komisyon Başkanı Komisyona gelen dilekçeler ile ilgili olarak;

1. Belli bir konuyu ihtiva etmeyen,
2. Yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olan veya haklarında bu merciler tarafından verilmiş bir karar bulunan,
3. Yetkili idari makamlarca verilen kesin cevap suretini ihtiva etmeyen,
4. Yeni bir kanunu veya bir kanun değişikliğini gerektiren,
5. Kanunun dilekçede bulunmasını zorunlu gördüğü şartlardan herhangi birini taşımayan,

dilekçelerin görüşülemeyeceğine karar verir.

Ancak; Komisyon Başkanı, birinci fıkranın (4) numaralı bendi kapsamında olan dilekçelerden kanun teklifi olarak düzenlenmesinde yarar gördükleri ile (5) numaralı bendi kapsamında kalanlardan somut olay ve belgeye dayanan dilekçelerin, Komisyona gönderilmesine karar verebilir.

Başkan tarafından görüşülemeyeceğine dair verilen kararlar Komisyon üyelerine dağıtılır. Dağıtım tarihinden itibaren on gün içerisinde yazılı ve gerekçeli olarak itiraz edilmeyen kararlar kesinleşir. Bu kararlar ilgilisine tebliğ edilir.

Dilekçelerin Komisyonca incelenmesi ve kararların dağıtılması

MADDE 88- Komisyon Başkanı tarafından Komisyonca görüşülmesine gerek görülenler ile Komisyon Başkanınca sonuçlandırılmakla beraber süresi içinde itiraza uğrayan dilekçeler Komisyonca incelenerek nihai karara bağlanır.

Dilekçeler hakkında Komisyonca alınan kararlar her yasama yılı sonunda bastırılarak milletvekillerine ve bakanlara dağıtılır.

Cumhurbaşkanının ant içme töreni

MADDE 89- Yeni Cumhurbaşkanı Türkiye Büyük Millet Meclisinde ant içer. Ant içme töreni, eski Cumhurbaşkanının görev süresinin dolduğu gün yapılır. Cumhurbaşkanlığı, Cumhurbaşkanının görev süresinin dolmasından başka bir sebeple boşalmışsa, ant içme töreni, seçim sonucunun kesinleşmesini izleyen gün yapılır. Cumhurbaşkanının ant içeceği gün TBMM Genel Kurulu toplantı halinde değilse kendiliğinden toplanır.

Yeni Cumhurbaşkanı ant içmek üzere geldiğinde, Başkan oturumu açar ve en yaşlı Başkanvekili eşliğinde Cumhurbaşkanını Genel Kurul Salonuna davet eder. Cumhurbaşkanı, beraberinde en yaşlı Başkanvekili olduğu halde, hitabet kürsüsüne gelir ve ayakta ant içer. Ant içme bitince, İstiklal Marşı çalınır ve Cumhurbaşkanı beraberinde en yaşlı Başkanvekili olduğu halde salondan ayrılır.

Cumhurbaşkanının vatana ihanetle suçlandırılması

MADDE 90- Anayasanın 105 inci maddesinin son fıkrası gereğince görevde bulunan veya görevden ayrılmış olan Cumhurbaşkanının vatana ihanetten dolayı suçlandırılmasını isteyen önerge, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte birinin imzasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilir.

Bu önerge derhal Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur; suçlandırılması istenen Cumhurbaşkanına bildirilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulmasından başlayarak yedi gün sonraki birleşimin gündemine alınır.

Bu birleşimde, suçlandırılması istenen Cumhurbaşkanının da dinleneceği bir görüşmeden sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az dörtte üçünün oyuyla suçlandırılması istenen Cumhurbaşkanının Yüce Divana sevkine karar verilebilir. Suçlandırılması istenen Cumhurbaşkanı, isterse, savunmasını yazılı olarak gönderebilir. Bu savunma Genel Kurulda aynen okunur.

Birinci fıkrada söz konusu önerge ile üçüncü fıkrada söz konusu Yüce Divana sevk kararında, hangi ceza hükmüne dayanıldığı ve suçlandırılması istenen Cumhurbaşkanınca işlendiği ileri sürülen suçun hangi gerekçeyle vatana ihanet sayılması gerektiği belirtilir.

Hükümet programının okunması

MADDE 91- Cumhurbaşkanınca atanmakla kurulmuş bulunan Bakanlar Kurulunun programı, kuruluş tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde Başbakan veya bir bakan tarafından Genel Kurulda okunur.

Bakanlar Kurulu programının okunacağı gün ve saat Danışma Kurulunca kararlaştırılır.

Yeni Bakanlar Kurulu kurulduğu sırada Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantı halinde değilse, Başkanlıkça derhal toplantıya çağırılır.

Hükümet programının görüşülmesi; göreve başlarken güvenoyu

MADDE 92- Bakanlar Kurulu programının Genel Kurulda okunmasından itibaren iki tam gün geçtikten sonra, program üzerinde görüşme açılır. Bu görüşmedeki konuşma süreleri Danışma Kurulunca kararlaştırılır.

Görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra güven oylamasına başvurulur. Güven oylaması açık oyla genel hükümlere göre yapılır.

Güven isteminin görüşülme usulü

MADDE 93- Başbakan gerekli görürse, Türkiye Büyük Millet Meclisinden güven isteminde bulunabilir. Bu istem derhal Başkanlıkça duyurulur.

Bu istem üzerine Danışma Kurulu derhal güven isteminin görüşüleceği gün ve saatleri ile konuşma sürelerini belirler. Güven istemi üzerinde görüşme, güven isteminin Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesinden bir tam gün geçmeden yapılamaz ve görüşmeden sonra bir tam gün geçmedikçe oylanamaz. Oylama açık oyla olur.

Başkanlık, üye tam sayısının salt çoğunluğu güvensizlik oyu kullandığı takdirde, Bakanlar Kuruluna güvensizlik oyu verildiğini, aksi halde Bakanlar Kurulunun güvenoyu aldığını bildirir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Olağanüstü Yönetim Usulleri, Savaş Hali İlanı ve Silahlı Kuvvetlerle İlgili Kararlar

Olağanüstü hal ile ilgili kararlar

MADDE 94- Anayasanın 121 inci maddesi gereğince Bakanlar Kurulu tarafından ilan edilen ve Resmi Gazetede yayımlanan olağanüstü hal ile ilgili karar, Başbakanlık tezkeresiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur.

Yukarıdaki fıkrada söz konusu kararda öngörülen sürenin kısaltılması hakkında siyasi parti grupları veya en az yirmi milletvekilinin imzası ile birer önerge verilebilir. Oylamadan önce önerge sahibi beş dakikayı geçmemek üzere söz alabilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisince onaylanan olağanüstü halin süresinin uzatılmasına, değiştirilmesine veya olağanüstü halin kaldırılmasına dair Bakanlar Kurulu istemleri bu maddedeki usul ve esaslara göre görüşülür ve karara bağlanır.

Bu madde gereğince yapılacak görüşmeler genel hükümlere göre yapılır.

Sıkıyönetimle ilgili kararlar

MADDE 95- Anayasanın 122 nci maddesi gereğince Bakanlar Kurulu tarafından ilan edilen ve Resmi Gazetede yayımlanan sıkıyönetimle ilgili karar, Başbakanlık tezkeresiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur.

Sıkıyönetim ilanına dair kararın onaylanmasına veya sıkıyönetim süresinin değiştirilmesine veya sıkıyönetimin kaldırılmasına dair Bakanlar Kurulu isteminin ve siyasi parti grupları veya en az yirmi milletvekilinin imzası ile verilecek önergelerin işlem ve görüşmelerinde 94 üncü madde hükümleri uygulanır.

Olağanüstü hal ve sıkıyönetim kanun hükmünde kararnamelerinin görüşülmesi

MADDE 96- Anayasanın 121 ve 122 nci maddeleri gereğince çıkarılan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kanun hükmünde kararnameler, Anayasanın ve İçtüzüğün kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesi için koyduğu kurallara göre ancak, komisyonlarda ve Genel Kurulda diğer kanun hükmünde kararnamelerle, kanun tasarı ve tekliflerinden önce, ivedilikle en geç otuz gün içinde görüşülür ve karara bağlanır.

Danışma Kurulu, kanun hükmünde kararnameyi en geç onbeş gün içinde görüşülecek şekilde komisyon gündemine koyar.

Savaş hali ilanı

MADDE 97- Anayasanın 92 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince, yabancı bir devlete karşı veyahut belli bir devleti hedef tutmayıp Türkiye için savaş hukukunun yürürlüğe girmesini gerektiren hallerde savaş hali ilanına, Bakanlar Kurulunun istemi üzerine, Türkiye Büyük Millet Meclisince karar verilir. Bu kararı Cumhurbaşkanı uygular.

Ancak, Anayasanın 92 nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hallerde Cumhurbaşkanı da, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verebilir ve derhal Türkiye Büyük Millet Meclisini toplantıya çağırır.

Silahlı kuvvet gönderilmesi veya kabulü

MADDE 98- Anayasanın 92 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine veya yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına belli bir süre için, Bakanlar Kurulunun istemi üzerine, Türkiye Büyük Millet Meclisince izin verilir. Bu kararı Cumhurbaşkanı uygular.

ONUNCU BÖLÜM

Yasama Dokunulmazlığı ve Üyeliğin Düşmesi

Yasama dokunulmazlığının kaldırılması istemi

MADDE 99- Bir milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılması hakkındaki istemler Başkanlıkça, Anayasa ve İçtüzük ile Adalet komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyona havale edilir.

Anayasa ve İçtüzük ile Adalet komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyonun Başkanlık Divanı Anayasa ve İçtüzük Komisyonunun Başkanlık Divanıdır.

Hazırlık Komisyonu ve görüşmeleri

MADDE 100- Karma Komisyon başkanı, dokunulmazlık dosyalarını incelemek üzere ad çekme suretiyle beş üyeli bir hazırlık komisyonu teşkil eder.

Hazırlık komisyonu kendine gizli oyla bir başkan ve bir kâtip üye seçer.

Bu komisyon bütün belgeleri inceleyip gerekirse o milletvekilini dinler; tanık dinleyemez.

Hazırlık komisyonu raporunu göreve başlamasından itibaren en geç bir ayda verir.

Bu rapor Karma Komisyonda bir ayda sonuçlandırılır.

Karma Komisyon raporu

MADDE 101- Karma Komisyon, hazırlık komisyonunun raporunu ve eklerini görüşür.

Karma Komisyon dokunulmazlığın kaldırılmasına veya kovuşturmanın milletvekilliği veya bakanlık sıfatının sona ermesine kadar ertelenmesine karar verir.

Karma Komisyon raporu, kovuşturmanın ertelenmesi şeklinde ise Başkanlıkça Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır. Dağıtımdan itibaren on gün zarfında bu rapora itiraz edilmezse rapor kesinleşir.

Rapor, dokunulmazlığın kaldırılması şeklinde ise veya üçüncü fıkra gereğince itiraz edilmişse Genel Kurulda görüşülür.

Kovuşturma ertelenmiş ve bu karar Genel Kurulca kaldırılmamış ise, dönem yenilenmiş olsa bile milletvekilliği sıfatı devam ettiği sürece ilgili hakkında kovuşturma yapılamaz.

Savunma hakkı

MADDE 102- Dokunulmazlığının kaldırılması istenen milletvekili isterse hazırlık komisyonunda, Karma Komisyonunda ve Genel Kurulda kendini savunur veya bir üyeye savundurur.

Savunma için çağrıda bulunulan milletvekili davete uymazsa evrak üzerinde karar verilir.

Son söz her halde savunmanındır.

Dokunulmazlığın kaldırılmasını üyenin bizzat istemesi yeterli değildir.

Üyeliğin düşmesi

MADDE 103- İstifa eden, Türkiye Büyük Millet Meclisine seçilmeye engel bir suçtan dolayı hüküm giyen, kısıtlanan, üyelikle bağdaşmayan bir hizmeti sürdürmekte ısrar eden, Meclis çalışmalarına özürsüz veya izinsiz olarak bir ay içinde toplam beş birleşim günü katılmayan milletvekilinin üyeliği düşer.

Partisinin temelli kapatılmasına beyan ve eylemleriyle sebep olduğu Anayasa Mahkemesinin temelli kapatmaya ilişkin kesin kararında belirtilen milletvekilinin milletvekilliği, bu kararın Resmî Gazetede gerekçeli olarak yayımlandığı tarihte sona erer. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı bu kararın gereğini derhal yerine getirip Genel Kurula bilgi sunar.

Üyelikten istifa, hükümlülük ve kısıtlanma

MADDE 104- Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden istifa eden milletvekilinin istifa yazısının gerçekliği Başkanlık Divanınca yedi gün içinde incelenip tespit edildikten sonra üyeliğinin düşmesine Genel Kurulca görüşmesiz karar verilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğine seçilmeye engel bir suçtan dolayı kesin hüküm giyen veya kısıtlanan milletvekili hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararının Genel Kurulun bilgisine sunulmasıyla üyelik sıfatı sona erer.

Milletvekilliği ile bağdaşmayan bir görevi sürdürme

MADDE 105- Anayasanın 82 nci maddesinde ve kanunlarda milletvekilliği ile bağdaşmayacağı belirtilen herhangi bir hizmeti veya görevi sürdürmekte ısrar eden üyelerin durumu Başkanlık Divanınca incelenir. Sonuç, Başkanlık Divanı kararı olarak Anayasa ve İçtüzük ile Adalet Komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyona gönderilir.

Karma Komisyon, yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasındaki usullere göre durumu inceleyerek bir rapor hazırlar.

Bu rapor, Genel Kurulda görüşülür. Üyelik sıfatının düşmesi söz konusu olan milletvekili, isterse Karma Komisyonunda ve Genel Kurulda kendisini savunur veya bir üyeye savundurur. Son söz her halde savunmanındır.

Üyeliğin düşmesi, Genel Kurulda gizli oyla karara bağlanır. Oylama, Karma Komisyon raporu üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasından itibaren yirmidört saat geçmeden yapılamaz.

Milletvekillerinin devamsızlığı

MADDE 106- Bir milletvekili Meclis çalışmalarına özürsüz veya izinsiz olarak bir ay içinde toplam beş birleşim günü katılmazsa devamsızlığı Başkanlık Divanınca tespit edilir ve Anayasa ve İçtüzük ile Adalet Komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyona gönderilir. Yoklamalardan ve açık oylamalardan muaf sayılacak milletvekilleri, Başkanlık Divanınca kararlaştırılır.

Karma Komisyon, yasama dokunulmazlığının kaldırılmasındaki hükümlere göre durumu inceler ve raporunu hazırlar.

Bu raporu görüşen Genel Kurul devamsızlık sebebiyle milletvekilliğinin düşmesi gerektiğine üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verirse üyeliği düşer. Üyeliğinin düşmesi istenen milletvekili isterse Karma Komisyonda ve Genel Kurulda kendisini savunur veya bir üyeye savundurur. Son söz her halde savunmanındır.

Oylama, Karma Komisyon raporu üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasından itibaren yirmidört saat geçmeden yapılamaz.

Bir yasama yılı içinde izinsiz veya özürsüz olarak toplam kırkbeş birleşimden fazla yok sayılan milletvekilinin yolluklarının üç aylığı kesilir.

Devamsızlık ve izin

MADDE 107- Genel Kurulda veya komisyonlarda yapılan yoklama veya açık oylamalarda özürsüz veya izinsiz olarak bulunmayan milletvekili o birleşimde yok sayılır.

Başkan yazıyla başvuran bir milletvekiline on günü aşmamak üzere izin verebilir.

Daha uzun süreli izinler için, Başkanlık Divanı karar verir ve bu karar Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır.

Devamsızlık cetveli

MADDE 108- Başkanlık Divanı milletvekillerinin Genel Kurul veya komisyon çalışmalarına katılmadığı günleri gösterir bir cetvel düzenleyerek bu cetvelin ilgili üyelere ait kısımlarını özel surette kendilerine gönderir.

Cetvele itirazı olan milletvekili aldığından başlayarak yedi gün içinde yazı ile itiraz edebilir.

Başkanlık Divanı itirazı inceler; gerekiyorsa ilgili üyeden bilgi ve belge ister, bundan sonra varacağı sonuca göre devamsızlık cetveli yayımlar.

Devamsızlık cetveli bir yasama yılı içinde en az üç defa yayımlanır.

İki ay için izin alanların ödenek ve yollukları

MADDE 109- Bir yasama yılı içinde aralıksız olarak iki ay veya daha fazla izin almış olan milletvekillerine ödenek ve yolluklarının verilebilmesi Başkanlık Divanının kararına bağlıdır. Bu karar Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Disiplin Hükümleri

Disiplin cezaları

MADDE 110- Milletvekillerine verilebilecek disiplin cezaları şunlardır:

1. Uyarma;
2. Konuşma yasağı;
3. Kınama;
4. Meclisten geçici olarak çıkarma.

Uyarma

MADDE 111- Uyarma cezasını gerektiren haller şunlardır:

1. Söz kesmek;
2. Sükûneti ve çalışma düzenini bozmak;
3. Şahsiyatla uğraşmak.

Uyarma cezasının verilmesi

MADDE 112- Uyarma cezası verilmesinin gereğini takdir ve yerine getirme yetkisi, Başkana aittir.

Uyarma cezası alan milletvekili kendisini savunmak için söz isterse, bu üyeye oturumun veya birleşimin sonunda söz verilir. Başkan, gerekirse, daha önce söz verebilir.

Başkan, milletvekilinin açıklamasını yeterli görmezse, uyarma cezasını kaldırmaz; yeterli görürse, uyarma cezasını kaldırdığını bildirir.

Bir milletvekili aynı birleşimde iki defa uyarma cezası alırsa, durum, tutanak özetinde belirtilir.

Konuşma yasağı

MADDE 113- Aynı birleşimde iki defa uyarma cezası alan milletvekilinin o birleşimin sonuna kadar söz söylemesi Başkanın teklifi üzerine, Genel Kurulca görüşmesiz ve işaret oyu ile yasaklanabilir.

Kınama

MADDE 114- Kınama cezasını gerektiren haller şunlardır:

1. Aynı birleşimde iki kere uyarma cezası aldığı halde bunu gerektiren hareketten vazgeçmemek;
2. Bir ay içinde üç kere uyarma cezasına uğramış olmak;
3. Kaba ve yaralayıcı sözler sarf etmek ve hareketler yapmak;
4. Saldırıda bulunmak;
5. Mecliste gürültü ve kavgaya sebep olmak veya Meclisin görevini yerine getirmesini önlemek için toplu bir harekete girişilmesine önayak olmak.

Meclisten geçici çıkarma

MADDE 115- Meclisten geçici olarak çıkarma cezası aşağıdaki hallerde verilir:

1. Aynı birleşim sırasında üç kere kınama cezasına uğramak;
2. Bir ay içinde beş kere kınama cezası almak;
3. Görüşmeler sırasında Cumhurbaşkanına, Türkiye Büyük Millet Meclisine, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanına, Başkanlık görevini yerine getiren Başkanvekiline hakarete bulunmak, sövmek veya onları tehdit etmek yahut Türkiye Cumhuriyetine veya onun Anayasa düzenine sövmek;
4. Görüşmeler sırasında halkı veya devlet kuvvetlerini yahut kamu organ, kuruluş ve görevlilerini kanun dışı hareketlere, ayaklanmaya veya Anayasa hükümlerini bozmaya teşvik veya tahrik etmek;
5. Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe ve arsaları içine silahlı olarak girmek;
6. Meclis yapıları yahut eklentileri içinde yasak bir eylemde bulunmak.

Meclisten geçici çıkarma cezasının sonuçları

MADDE 116 - Meclisten geçici olarak çıkarma cezası, en çok üç birleşim için verilir.

Bu ceza, verilir verilmez derhal yerine getirilir. Bu cezaya uğrayan milletvekili cezasının yerine getirilmesine karşı gelirse, Başkan, oturumu derhal kapatarak o milletvekilinin salondan çıkartılmasını idare amirlerinden ister.

Bu cezaya çarptırılan milletvekili, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Genel Kurul, komisyon, Başkanlık Divanı ve Danışma Kurulu çalışmalarına cezası süresince katılamaz.

Disiplin cezalarında savunma ve özür dileme

MADDE 117- Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulca görüşmesiz, işaret oyu ile kararlaştırılır.

Böyle bir cezaya uğratılması teklif edilen milletvekilinin savunmasını yapmak yahut bunu bir arkadaşına yaptırmak hakkıdır.

Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları, tutanak özetine geçirilir.

Geçici olarak Meclisten çıkarma cezasına uğrayan bir milletvekili izin alıp kürsüden açıkça af dilerse Meclise girmek hakkını kazanır.

Disiplin cezaları Bakanlar Kurulu üyeleri hakkında da uygulanır.

ONİKİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Siyasi Etik Kurulu

Madde 118- Siyasi etik kültürünü geliştirmek, milletvekillerinin mevzuat ve Başkanlık Divanınca belirlenen davranış kurallarını ihlaline ilişkin hususları incelemek ve milletvekilliğiyle bağdaşmayan işlere ilişkin itirazları inceleyip karara bağlamak üzere Başkanlık Divanınca en az beş üyeden oluşan Etik Kurulu teşkil edilir.

Milletvekillerinin davranışları ile ilgili Anayasa, kanunlar ve İçtüzükte yer alan özel hükümler saklıdır. Siyasi Etik Kurulunun çalışma usul ve esasları Başkanlık Divanınca kararlaştırılır.

Parlamento Akademisi

Madde 119 - Parlamento, yasama ve denetim sürecine ilişkin olarak;

1. Araştırma ve çalışmalar yapmak,
2. Kamu kurum ve kuruluşları ile parlamento arasında işbirliğini arttırmak,
3. Üniversitelerle ortak çalışmalar yapmak,
4. Uluslararası muadilleri ile işbirliği yapmak,
5. Sivil toplum katılımını sağlamak,
6. Eğitim programları düzenlemek,
7. Yayın yapmak,

amacıyla Parlamento Akademisi kurulur.

Parlamento Akademisinin çalışma usul ve esasları Başkanlık Divanınca kararlaştırılır.

Tutanak türleri, tutulması ve tutanakta düzeltme

MADDE 120 - Genel Kurulda, tam ve özet olmak üzere, iki türlü tutanak tutulur.

Tam tutanak, ses alma makinesinin yardımıyla stenograflar ve İçtüzüğün gerektirdiği hallerde kâtip üyeler tarafından tutulur ve tutanak dergisinde yayımlanır. Tutanaklar dışında hangi metinlerin Tutanak Dergisinde yayımlanacağı Başkanlık Divanınca belirlenir.

Tam tutanağın bastırılıp dağıtılmasından başlayarak onbeş gün içinde ilgililer, gereken düzeltmelerin yapılması için Başkanlığa yazıyla başvurabilirler.

Bu başvurma üzerine, Başkanlık Divanı, gereken incelemeyi yapar. Başkanlık Divanı düzeltme istemini haklı görürse, bir düzeltme yayımlanır ve takip eden ilk tutanak dergisine eklenir.

Bir milletvekili veya bakan kendisine ait olup geçen birleşim tutanağında yer alan bir beyanın düzeltilmesi hakkında söz isterse, Başkan, beş dakikayı geçmemek üzere söz verir.

Bir yasama yılının son birleşiminin tutanak özeti kâtip üyeler tarafından hemen orada yazılarak o birleşimin tutanağına eklenir.

Kolluk tedbirleri

MADDE 121- Başkan asker, polis veya özel güvenlik birimi aracılığıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine ait bina, bahçe ve arsaların iç ve dış güvenliğiyle ilgili tertip ve tedbirleri almakla yükümlüdür. Muhafız taburu ile güvenlik kuvveti Başkanın emri altındadır.

Silah taşıma yasağı

MADDE 122- Muhafız taburu ile emniyet kuvvetlerindeki görevlilerle Başkanın istemi üzerine çağırılan silahlı kuvvetler ve güvenlik kuvvetleri hariç Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe, arsa ve eklerine silahla girmek yasaktır. Bu hükme aykırı hareket edenler Başkanlıkça derhal dışarı çıkartılır.

Çalışma salonlarına girme yasağı ve ziyaretçiler

MADDE 123 – Genel Kurul salonu ile komisyon odalarına Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden, Meclis memur ve hizmetlilerinden, Hükümetin iş için gönderdiği memurlardan ve çağırılan sivil toplum temsilcileri ile uzmanlardan başka kimsenin girmesi yasaktır. Girenler Başkanlıkça dışarı çıkartılır.

Ziyaretçilerin ziyaret usulleri Başkanlık Divanınca belirlenir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi eski üyeleri

MADDE 124 – Türkiye Büyük Millet Meclisi eski üyeleri, yasama, ödenek ve yolluk, Genel Kurul ve parti grup toplantılarına girme hakları dışında kalan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine tanınan bütün haklardan yararlanırlar.

Basın

MADDE 125 – Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul ve komisyonlarındaki çalışmaları takip edecek basın ve yayın mensuplarına, Başkanlıkça özel bir giriş kartı verilir. Bu kartı taşımayan basın ve yayın mensupları, Türkiye Büyük Millet Meclisinde basına ayrılan yerlere giremezler. Bu özel kartlarla ilgili esaslar, Başkanlık Divanınca kararlaştırılır.

Türk ve yabancı basın ve yayın mensuplarına özel dinleme locaları ve çalışma büroları ayrılması, Meclis binasının diğer kısımlarına girebilmeleri ve basın ve yayın mensuplarına ilişkin sair hususlar, Başkanlık Divanınca kararlaştırılır.

Dinleyiciler

MADDE 126 – Dinleyiciler, birleşimin devamı süresince kendilerine ayrılan yerlerde sükûnet içinde oturmak zorundadır.

Dinleyiciler görüşmelerde kabul veya ret yönünde söz, alkış yahut herhangi bir hareketle kendi düşüncelerini ortaya koyamaz.

Bu yasağa uymayanlar, o yerin düzenini korumakla görevli olanlar tarafından hemen dışarı çıkarılır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi içinde suç işlenmesi

MADDE 127 – Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe ve arsaları içinde milletvekillerinden ve Bakanlar Kurulu üyelerinden başka bir kimse bir suç işler ve bu suç savcılığın kendiliğinden kovuşturma açamayacağı fiillerden olursa, görevliler şüpheliyi dışarı çıkartır.

Eğer suç, savcılığın kendiliğinden kovuşturma açabileceği fiillerden ise, şüpheli hemen savcılığa teslim edilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin suç işlemeleri halinde Anayasanın 83 üncü maddesindeki hükümlere göre işlem yapılır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin heyetle temsili

MADDE 128 – Türkiye Büyük Millet Meclisinin temsil edilmesi gereken yurt içindeki törenlerde Başkan veya Başkanlık Divanı üyeleri Türkiye Büyük Millet Meclisi adına hazır bulunur.

Böyle bir törene Türkiye Büyük Millet Meclisi adına bir heyet gönderilmesi gerektiği takdirde, bu heyet üyelerinin sayısı Başkan tarafından tespit edilir. Bu heyette her siyasî parti grubundan en az bir milletvekili bulunur. Bu heyete Başkan veya göstereceği başkanvekillerinden birisi başkanlık eder.

İç hizmetlere dair mevzuat

MADDE 129- Türkiye Büyük Millet Meclisinin iç hizmetleri, kanunlara ve bu İçtüzüğe uygun olarak yürütülür.

Anayasaya, kanuna ve İçtüzüğe uygun olmak şartıyla Başkanlık Divanı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin iç hizmetlerine ait olmak üzere düzenleyici kararlar alabilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi kütüphanesinden yararlanma

MADDE 130- Türkiye Büyük Millet Meclisi kütüphanesinden yararlanma şartları, Başkanlık Divanınca onaylanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış denetimine ilişkin raporlar

MADDE 131- Dış denetim raporlarına ilişkin inceleme sonuçları Başkanlıkça Meclis Resmi Bülteninde yayımlanır. Bu inceleme sonuçlarına yayımı tarihinden itibaren on gün içinde en az yirmi milletvekilinin yapacağı yazılı itiraz Genel Kurulda lehte ve aleyhte ikişer milletvekilinin beşer dakikalık konuşmalarından sonra işaretle oya sunulur. İtirazın kabul edilmesi halinde inceleme sonuçları yeniden değerlendirilmek üzere bir defaya mahsus olmak üzere Başkanlık Divanına geri gönderilir.

İçtüzüğün değiştirilmesi

MADDE 132 - İçtüzük değişikliği teklifleri milletvekilleri ve komisyonlar tarafından yapılır. İçtüzük teklifleri, kanun teklifleri gibi görüşülür.

Teklifler, Anayasa ve İçtüzük Komisyonunda incelendikten sonra, bu Komisyonun raporu esas olmak üzere, Genel Kurulda görüşülür ve sonuçlandırılır.

Anayasa ve İçtüzük Komisyonu, İçtüzükte karşılaşılan boşluk ve aksaklıkları ve bunların doldurulması ve düzeltilmesi için uygun gördüğü tedbirleri, bir rapor halinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar. Başkan da İçtüzüğün uygulanması konusunda bu komisyondan görüş isteyebilir.

İçtüzük değişiklikleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı olarak Resmî Gazetede yayımlanmakla yürürlüğe girer; kararda ileriye ait başkaca bir yürürlük tarihi de gösterilebilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarının yayımlanması ve yürürlüğe girmesi

MADDE 133 - Bu İçtüzükte bahis konusu Başkanlık Divanı tarafından hazırlanan yönetmelikler ve düzenleyici kararlar Resmî Gazetede yayımlanmakla yürürlüğe girer; kararda ileriye ait başkaca bir yürürlük tarihi de gösterilebilir.

Meclis kararları ile Meclisin yaptığı seçimlerin sonuçlarından ve Başkanlık Divanı kararlarından hangilerinin Resmî Gazetede yayımlanacağı Başkanlık Divanının hazırlayacağı bir yönetmelikte belirtilir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 134 - 2.3.1973 tarihli ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1- Bu İçtüzüğün yürürlüğe girmesinden önce Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuş olan ve komisyonlar ile Genel Kurul gündeminde

bulunan kanun hükmünde kararnameler hakkında bu İçtüzük hükümleri uygulanmaz. Danışma Kurulu bu kanun hükmünde kararnameler için özel görüşme yöntemi belirleyebilir.

Yürürlük

MADDE 135 – Bu İçtüzük, 1 Ekim 2009 tarihinde y r rl ge girer.

Yürütme

MADDE 136 – Bu İçtüzük, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

GENEL GEREKÇE

Halen yürürlükte bulunan 1973 İktüzüğü sürekli olarak eleştiri konusu olmuş ve birçok defa değiştirilmek üzere gündeme alınmıştır. Ancak en kapsamlısı 1996 yılında yapılan değişiklik olmak üzere çok sayıda değişikliğe uğrayan bu İktüzük gereksinimleri karşılamaktan uzaktır. TBMM çok uzun mesai saatlerinde çalışmasına rağmen amaçlanan kanunlar zamanında çıkarılamamakta ve denetim işlevi yerine getirilememektedir. Bu durum İktüzükte değişiklik yapma gereksinimini sürekli olarak gündemde tutmuştur. Bu değişiklik taslağı mevcut İktüzüğün hükümlerinde değişiklik yapmak yerine yeni bir anlayışla yeni bir sistem oluşturma çabasıdır.

İktüzük taslağı iki temel eksen üzerine oturmaktadır:

1. Muhalefetin daha etkin ve verimli bir denetim yapması ve bu hakkın mutlak bir niteliğe kavuşturulması.
2. İktidarın etkin ve verimli bir yasama yetkisi kullanması.

Bu anlayış Avrupa Birliğine üye ülkelerin İktüzüklerinde esas alınan anlayıştır. Bu anlayışa göre, siyasal iktidar, çağımızın baş döndürücü bilimsel ve teknolojik gelişmelerinin neden olduğu toplumsal, siyasal ve ekonomik gelişmelere uyum sağlayabilmek için hızlı ve etkili yasalar çıkarabilmeli, muhalefet de iktidarı etkin ve verimli biçimde denetlemelidir.

Etkin yasama ve etkin denetim yapılmasının en önemli engellerinden birisi zaman kısıtıdır. Ancak TBMM mevcut durumda çok uzun süreler çalıştığından çalışma zamanının artırılması söz konusu değildir. Bu nedenle atılması gereken en önemli adımlardan birisi zamanın etkin kullanımıdır. Taslakta zamanın etkin kullanımı için birkaç önlem alınmıştır.

1. Yasama ve denetim süreci birbirini tekrar eden aşamalar olmaktan çıkarılarak tek aşamalı hale getirilmiştir. Aynı yerlerde yapılan her bir görüşme aynı aşamanın değişik parçaları sayılmıştır. Örneğin kanun tasarısı ya da tekliflerinin görüşülmesine alt komisyonlarda başlanmıştır. Komisyon, alt komisyon tarafından önerilen değişiklikleri gözeterek nihai metni oluşturan organ olarak düşünülmüştür. Komisyon aşaması, alt komisyon aşamasıyla birlikte kanunun şekillendiği yer olarak düşünülmüştür. Genel Kurul aşaması ise komisyonda yapılan değişiklikleri esas alan ve sadece sınırlı sayıda önerinin görüşüldüğü bir aşama olarak düzenlenmiştir. Genel Kurul aşamasının kendi içinde bir ara aşama oluşturmaya uzlaşmanın varlığına bağlıdır. Uzlaşma halinde Genel Kurul aşamasında önerge vermek mümkündür. Yine denetim süreci bir bölümü komisyonda, bir bölümü Genel Kurulda yürütülen tek bir aşama olarak düşünülmüş ve denetimin önemli bir bölümü komisyonlara aktarılmıştır.
2. Genel Kurulda yapılmakta olan seçimlerin çoğu, okumaların neredeyse tümü kaldırılmıştır.

Genel Kurul ve komisyonlarda ayrıntılı ve iki aşamalı bir planlamanın yapılması ve görüşülecek konuların öngörülebilir olması nedeniyle milletvekillerinin ve grupların hazırlık yapmaları olanaklı olmuştur. Çünkü bütün belge ve bilgilerin ulaşılabilir olması sağlanmış ve görüşmeden belli bir süre önce elde edilmesi olanaklı kılınmıştır. Böyle olunca da belgelerin Genel Kurulda okunmasına gerek kalmamaktadır. Bu da Genel Kuruldaki zaman kaybını önemli miktarda azaltmaktadır.

TBMM'nin zaman kaybını önleyen düzenlemelerden biri de gerek Başkanlık Divanı ve gerekse komisyonlar için ayrıca seçimler yapılmaması, üyelerin bildirilmesiyle oluşumun tamamlanmasıdır. Meclis başkanı için de dört turda yapılan seçim iki tura indirilmekte ve zaman tasarrufu sağlanmaktadır.

TBMM Genel Kurulunda kanun tasarı ve tekliflerinin maddeleri üzerinde herhangi bir görüşme yapılmadığından madde metnlerinin okunmasına da gerek bulunmamaktadır. Maddeler üzerinde görüşme açılmaması, önceden yayınlanan tasarı ve teklif metnlerinin bütün milletvekilleri tarafından bilindiği ve incelendiği varsayımına dayanmaktadır. Ulaşılabilir olan tasarı ya da teklif metninin incelenmesi için milletvekillerine yeterli zaman tanınmış ve tasarı ya da teklifin görüşme günü iki ay öncesinden belli edilmiştir. Dolayısıyla öngörülebilir olan yasama süreci içinde milletvekillerinin gerekli hazırlıkları yapacakları varsayımı altında, madde metnlerinin okunarak görüşmeye açılmasına gerek görülmemiştir. Milletvekilleri inceledikleri metinler üzerinde itirazları varsa, bu itirazlarını değişiklik önergeleri hazırlayarak karşılayabilirler. Bu çıkarım, üzerinde değişiklik önergesi olmayan madde üzerinde itiraz da bulunmadığı sonucunu doğurur. Üzerinde itiraz olmayan bir maddenin ise okunarak görüşmeye açılması zaman israfından başka bir şey değildir. Ancak Genel Kurulda yapılacak itirazın ya da verilebilecek değişiklik önergesi sayısının bir sınırı vardır. Çünkü temel itirazların komisyon aşamasında yapıldığı ve kararlaştırıldığı varsayılmaktadır. Dolayısıyla Genel Kurulda sadece komisyonlarda dile getirilmemiş ya da dile getirildiği halde karşılanmamış itirazların yapılabilmesi için sınırlı bir önerge hakkı tanınmıştır. Böylece günümüz uygulamasında olduğu gibi muhalefetin engellemesi ya da iktidarın muhalefeti susturması amacıyla "kapatma önergesi" adıyla anılan önergelerin verilmesi olanağı ortadan kaldırılmıştır. Bu yöntemle sağlanacak zaman tasarrufu ile hem gerçekten konuşulması gereken konular üzerinde odaklanmak mümkün olacak, hem de denetim etkinliğinin düzenli olarak gerçekleştirilmesi için yeterli zaman kalacaktır.

3. Kürsüden konuşma en aza indirilmiş, konuşma süresinin uzatılması gibi zaman alıcı işlemler kaldırılmıştır.

Zamandan sağlanan bu tasarrufla denetimin sürekli yapılmasının önü açılmış; işlerin yoğunluğu ve zamanın yetersizliği gibi nedenlerle denetimin yapılmaması olasılığı tümüyle ortadan kaldırılmıştır.

Yasama konusundaki bu değişiklikler sırasında gözetilen temel ilke, tasarı ve tekliflerin mutlaka ayrıntılı olarak görüşülmelerinin sağlanması, ancak tekrar niteliğindeki görüşmelerin ayıklanmasıdır. Temel varsayımlardan birisi her bir komisyonda yapılan görüşmenin hem diğer komisyonlarda yapılan görüşmelere eşit değerde olduğu, hem de Genel Kurulda yapılan görüşme açısından çok önemli olduğudur. Her komisyon çalışması değerli ve önemlidir. Bu nedenle de Genel Kurulda yapılan görüşme, komisyondaki görüşmeyi tamamlayan, komisyon çalışmasını bütünleyen bir görüşmedir. Dolayısıyla bu kadar önemli hale gelen komisyon görüşmelerinde sadece komisyon üyelerinin değil bütün milletvekillerinin önerge verme hakları olmalıdır. Komisyon görüşmelerinin bu kadar önemli hale gelmesinin, hem diğer komisyonlar hem de Genel Kurul açısından sonuçları bulunmaktadır. Genel Kurul açısından doğan sonuç, Genel Kurulda metnin tümü ve maddeleri üzerinde yapılan genel bir görüşmeden sonra sadece belli sayıda önergenin görüşülebilmesidir. Diğer komisyonlar açısından doğan sonuç ise tali komisyonların kaldırılmasıdır. Her komisyon aynı değerde bir inceleme yeteneğine sahip olduğuna göre, bir metin üzerinde farklı yetkiye sahip iki komisyon belirlemenin sistemde yeri kalmamaktadır. Ancak yapılan düzenleme ortaya çıkması ihtimali olan bir olumsuzluğun da tedbirlerini almıştır. Ortaya çıkması ihtimali olan olumsuzluk aynı tasarı ya da teklifin birden fazla komisyonu ilgilendirmesi halinde, tasarı ya da teklifin bazı bölümlerinin gereği gibi incelenmemiş olması halidir. Taslakta bu olumsuzluğu gidermeye yönelik tedbirler alınmıştır:

1. Komisyonlara geçici üyelik sistemi getirilerek, ihtisas sahibi milletvekillerinin ihtisas komisyonlarında geçici olarak görevlendirilmelerine ve karma komisyon ihtiyacının bu yolla karşılanmasına çalışılmıştır.
2. Geçici üyelikle karma komisyon ihtiyacının giderilemeyeceğinin düşünüldüğü durumlarda özel komisyon kurulmasına olanak tanınmıştır. Böylece karma komisyonlarda görülen karma komisyonun kimlerden oluşacağı, başkanlığını kimin yapacağı, ne zaman toplanacağı vb. sorunlarla karşılaşmadan, özel komisyon aracılığıyla birden fazla komisyonu ilgilendiren konuların gereği gibi incelenmesine imkan tanınmıştır.
3. Aynı konuda birden fazla komisyonun yetkili kılınmasını gerektiren kanun tasarısı ve teklifleri uygulamada "torba kanun" adıyla anılan tasarısı ve tekliflerdir. Bu tür tasarısı ve teklifler birden çok kanunda değişiklik yapmakta ve bu nedenle farklı komisyonların ihtisasına girmektedirler. Ancak torba kanun uygulaması kanun tekniği açısından çok fazla sorunludur. Taslak bu nedenle bu uygulamayı yasaklamıştır. Öngörülen sistemde hem farklı kanunlarda aynı çerçeve kanunla değişiklik yapılması hem de bir çerçeve maddede birden fazla maddede değişiklik yapılması yasaklanmış ve bu tür tasarısı ve tekliflerin iade edilmesi konusunda Başkanlık yetkilendirilmiştir.

Çağdaş parlamentoların bizdekinden çok daha kısa sürelerde çok daha sağlıklı yasalar çıkardıkları görülmüştür. Kısa sürede sağlıklı yasalar çıkarılabilmesi etkin bir planlama yapılmasına bağlıdır. İçtüzük taslağında öncelikle çok ayrıntılı bir planlama yapılmasının önü açılmıştır. Bu planlamanın yapılması ise ana ilke olarak uzlaşma esasına dayandırılmıştır. Hiç kuşkusuz bu uzlaşma farklı siyasal hedefleri olan siyasal partiler arasında yapılmak zorundadır. Bu durumda uzlaşma sağlanmasını güçlüğü ortadadır. Taslakta uzlaşma sağlamanın güçleştiği durumlarda sorunun çözümü tarafsız Meclis Başkanlığına bırakılmış ancak Meclis Başkanının sınırları da çizilmiştir. Örneğin gündem belirlenirken siyasi parti grupları arasında uzlaşma olmaması halinde gündemi belirleme yetkisi Meclis Başkanı verilmekte, ancak Başkana gündemi belirlerken gündemin ¼ ünü muhalefet partilerinin istekleri arasından seçme zorunluluğu getirilmektedir.

Günümüz uygulamasında en çok tartışılan konulardan biri de gündemin belirsizliğidir. İçtüzüğe göre gündem çeşitli kısımlardan oluşmakta ve bu kısımlar arasında ve her kısmın kendi içinde bir sıralama bulunmaktadır. Kısımlar arasında ve içinde değişiklik yapılması karmaşık ve zaman alan bir süreçle mümkündür. Uygulamaya baktığımızda gündemin sürekli olarak değiştirildiği ve gündemin olağan sıralamasına neredeyse hiç uyulmadığı görülmektedir. Bu durum da siyasi parti grupları ile milletvekillerinin gündemde görüşülecek konuları izlemelerini ve görüşülecek konularla ilgili hazırlık yapmalarını oldukça güçleştirmektedir. Yukarıda sözü edilen sorunlu yasa çıkarmanın önemli nedenlerinden biri de budur. Özetlemek gerekirse tasarılar hükümet tarafından hızlıca TBMM'ne sunulmakta ve TBMM'nin ilgili komisyonlarında yeterince incelenmeden genel kurula gelerek hızlıca yasalaştırılmaktadır. Bu sürecin siyasi parti grupları ve milletvekilleri tarafından izlenmesi olanaksızlaşmakta ve yasalar sorunlu doğmaktadır. İçtüzük taslağında gündemin belirlenmesindeki belirsizlik giderilirken, gündeme alınan her işin sonuçlandırılması kesinleştirilmektedir. Bu amaçla Meclis Başkanı Başkanlığında, Siyasi Parti grupları temsilcilerinden oluşan Danışma Kuruluna gündemi belirleme yetkisi verilmekte ve Danışma Kurulunun yetkisinin sınırları açık hale getirilmektedir. Buna göre Danışma Kurulu bir aylık kesin gündemi belirlerken her gün için çalışma saatlerini dikkate alarak çalışma saatleri içinde görüşülebilecek kadar işi gündeme alacak ve gündeme alınan işlerin bitirilmesine kadar çalışmalar sürdürülecektir. Ancak bu çalışma sürelerinin olağan çalışma sürelerini çok fazla aşmasıyla sonuçlanmayacaktır. Çünkü gündeme alınan işler için ayrılan süre dışında bir

sürenin kullanılması yasaklanmıştır. Özetle söylemek gerekirse, Danışma Kurulu Genel Kurulun görüşebileceği miktarda iş alacak ve Genel Kurul da ayrılan sürede belirlenen işleri tamamlayacaktır. Böylece siyasi parti grupları ile milletvekilleri daha bir ay öncesinden Genel Kurulda ne görüşüleceğini bilecek ve hazırlıklarını yapacaklardır. Üzerinde hazırlanmış olan tasarı ve tekliflerin görüşülmesi sırasında önemli görülen hususlar üzerinde konuşmalar yapılacak ve gerekli değişiklikler yapılacaktır. Tasarı ve teklifler üzerinde süreler kısıtlı olduğu için sürelerin kullanıcıları tarafından planlanması gerekecek ve konudan saparak konuşma imkanı kalmayacaktır. Bu planlamanın yapılması için yeterli zaman bulunmaktadır. Gündemin belirli hale gelmesi sadece bir aylık kesin gündemlerle değil ama aynı zamanda bir aylık taslak gündemlerle de güvenceye alınacaktır. Danışma kurulu kesin gündemini belirlediği ayın öncesindeki ayın taslak gündemini de kesinleştirecektir. Böylece grupların ve milletvekillerinin iki ay öncesinden önlerini görmeleri ve buna uygun hazırlık yapmaları mümkün olacaktır. Ortaya yeni gelişmelerin çıkması ve gündemin değiştirilmesinin zorunlu olması halinde gündemin değiştirilmesi mümkün olacak ancak konunun yer aldığı gündeme göre gündemi değiştirmek kolaylaştırılacak ya da zorlaştırılacaktır. Daha açık söylemek gerekirse taslak gündemi değiştirmek, kesin gündemi değiştirmeye göre daha kolay olacaktır. Ayrıca hükümete zorunlu durumlarda çok kısıtlı bir gündem değiştirme yetkisi verilecektir. Ancak her durumda gündemi değiştirme yetkisi istisnai olacak ve daha önceden belirlenen gündemin tamamlanması yolu tercih edilecektir.

Yasama sürecinin belirgin hale getirilmesinin bir başka aracı değişiklik önergelerinin belirli bir süreye kadar verilmek zorunda oluşudur. Gerek komisyonlarda ve gerekse genel kurulda önerge vermek görüşme günü öncesindeki belli bir saatle sınırlı tutulmuş ve belirlenen saatten sonra önerge verme imkanı kalmamıştır. Önerge verme hakkı komisyonlarda bütün milletvekillerine açılmış, ancak önergelerin belirli bir zamana kadar verilmesi zorunlu tutulmuştur. Böylece verilen önergelerin bütün milletvekillerine ve parti gruplarına ulaşılabilir kılınması sayesinde, görüşme öncesi incelenmesi ve üzerinde tartışma yapılması olanaklı kılınmıştır. Genel kurulda da önerge sayısına sınır getirilmiş ve görüşme günü öncesinde sunulması zorunluluğu getirilmiştir. Bu yöntemle bir taraftan önergelerin ve gerekçelerinin genel kurulda dağıtılması ve okunması zorunluluğu kaldırılmış, zaman kaybı önlenmiştir. Diğer taraftan komisyonlarda olduğu gibi Genel Kurulda da önergeler üzerinde milletvekillerine ve gruplara çalışma imkanı getirilmiştir. Son anda gelen önergelerle tasarı ya da teklif metninin değiştirilmesi ve bu nedenle hatalar yapılmasının önü kapatılmıştır. Ancak çok zorunlu olan ve bütün siyasi parti gruplarının üzerinde uzlaştıkları önergelerin işleme alınmasına olanak tanınmış ve böylece yapılması gerektiği konusunda bütün grupların hemfikir olduğu değişikliklerin yapılmasına açık kapı bırakılmıştır.

Mevcut uygulamada en çok şikayet edilen konulardan biri de denetim konusudur. Milletvekilleri tarafından sorular zamanında cevaplanamamakta, genel görüşme ve meclis araştırması önergeleri üzerinde zamanında görüşmeler yapılamamaktadır. Bu da TBMM tarafından yeterli denetim yapılamadığı görüntüsü vermekte ve eleştiri konusu olmaktadır. Taslak bütün şikayetleri ortadan kaldıracak düzenlemeler içermektedir. İlk olarak gündem dışı konuşmalar kaldırılarak bunun yerine çok daha fazla sayıda milletvekiline söz hakkı kazandıran milletvekili serbest konuşması mekanizması getirilmektedir. Böylece milletvekillerinin gündelik sorun, görüş ve düşüncelerini Genel Kurulda dile getirmelerine imkan tanınmaktadır. Diğer taraftan işlemez halde bulunan soru müessesesi etkinleştirilmektedir. TBMM Başkanlığına sunulan soru önergeleri Danışma Kurulu tarafından bir ayıklamadan geçirilmektedir. Danışma Kurulu bir ay içinde cevaplandırılabilir sayıda soru önergesini Genel Kurul gündemine almakta ve geriye kalan önergeleri ilgili komisyonlara havale etmektedir. Böylece gruplar kendilerine ait sorulardan hangilerinin Genel Kurulda görüşülmesini istediklerini Danışma Kurulunda seçme imkanına

kavuşturulmaktadırlar. Genel kurulda cevaplanacak soru sayısı ayrılan süreye göre belirlendiğinden, bu soruların cevaplandırılmaması gibi bir sonuç hiçbir zaman doğmamaktadır. Böylece bir aylık kesin gündemde yer alan soruların cevaplandırılması kesin olduğundan güncelliği kaybolmuş soruların yanıtlanması söz konusu olmamakta; Genel Kurul gündemindeki soruların yanıtlanma olasılığı %100 olmaktadır. Komisyonlara havale edilen soruların ise mutlaka Bakanlar tarafından yanıtlanması gerekmediğinden, soruların ilgili komisyonlarda zamanında cevaplanması ihtimal dahiline girmektedir. Üstelik bu uygulamada bütün komisyonlarda soru cevaplandırılacağından, komisyon gündemindeki soruların kısa sürelerde cevaplandırılması ve sorularda birikme olmaması büyük ihtimaldir. Özetle sorular yeni sistemde Genel Kurul ile ilgili komisyonlar arasında paylaştırılmakta ve yetkili yerlerin çoğalması nedeniyle soruların cevapsız kalması gibi bir ihtimal ortadan kaldırılmaktadır. Diğer taraftan milletvekillerinin doğrudan ilgili komisyonda cevaplandırılmak üzere soru sormaları da olanaklıdır. Bu da zaman içinde komisyonların denetim yapmada etkinlik kazanmalarında önemli bir olanak sağlamaktadır. Milletvekillerinin ihtisas komisyonlarında sorularının cevaplarını daha tatmin edici biçimde almalarıyla soru müessesesinin ekseni Genel Kuruldan komisyonlara kayacaktır.

Soruların aylık kesin gündemlerde yer alması aciliyeti bulunan soruların gündeme gelememesi endişesini doğurabilir. Ancak bu endişenin giderilmesi için Taslakta çok sayıda araç vardır. Bu araçlardan birincisi yeni ihdas edilen acil soru müessesesidir. Acil soru sadece muhalefet milletvekillerine tanınan ve belirli bir günün gündemine yakın bir zamanda sorulabilen sorudur. Dolayısıyla aciliyeti olan soruların bu mekanizma kullanılarak cevaplandırılması mümkündür. Diğer taraftan milletvekili serbest konuşmaları yoluyla acil konuların her zaman gündeme getirilmesi mümkündür.

Taslağın getirdiği en ince ayrıntısına kadar planlama, plan dahilinde günlük gündeme alınan bütün işlerin sonuçlandırılacağı varsayımına dayanır. Bu da toplantı ve karar yetersayısında radikal bir değişikliğin yapılmasını zorunlu kılar: Günlük programa alınan bütün konuların sonuçlandırılmasını sağlayan bir toplantı ve karar yetersayısı düzenlemesi yapmak gerekir. Günlük programın her durumda sonuçlanmasını temin etmek için toplantı ve karar yetersayısı nedeniyle birleşimin kapatılması uygulamasına son vermek zorunludur. Bu amaçla yapılacak ilk iş toplantı yetersayısını tümüyle kaldırmak olacaktır. Karar yetersayısının bulunamaması nedeniyle birleşimin kapanmasını önlemek amacıyla, karar yetersayısının bulunamaması halinde, bir sonraki konuyu görüşmenin olanaklı kılınması gerekir. Bu amaçla getirilen düzenlemeyle karar yetersayısının bulunamaması halinde sonraki konunun görüşülmesine geçilmesi olanaklı kılınmış ve oylamanın başka bir birleşimde yapılması sağlanmıştır. Bu değişiklik getirilen bir başka düzenleme nedeniyle de zorunlu hale gelmiştir. Yeni düzenlemede Genel Kurulda önerge oylamaları işaretle, tasarı ya da teklifin tümü hakkındaki oylamalar açık oyla yapılacaktır. Bu da karar yetersayısının bulunmaması ve bunun saptanması olasılığını artırmaktadır. Mevcut uygulamada tasarı ya da tekliflerin çoğunun tümü üzerindeki oylama işaretle yapıldığından, toplantı ve karar yetersayısı aranmasına rağmen, toplantı ve karar yetersayısı saptanmayarak karar alınabilmektedir. Oysa yeni uygulamada bir kanunun kabulü mutlaka açık oyla yapılmaktadır. Bu da her durumda karar yetersayısı aranacağı sonucunu doğurmaktadır. Böyle olunca da gündemdeki konuların görüşülmesini güvenceye almak için, karar yetersayısı bulunmadığı durumlarda oylamanın sonraki birleşimlere bırakılması zorunlu olmuştur. Toplantı yetersayısının kaldırılmasının ve karar yetersayısını aramanın ertelemezinin toplantıya katılımı düşüreceği itirazı ileri sürülebilir. Ancak bu itiraz kolaylıkla karşılanabilir. Mevcut uygulamada toplantıya katılan milletvekilleri çoğu zaman, doğal olarak ilgi alanlarına girmeyen olan konuyla ilgilenmemekte ve tartışmaları yüzeysel olarak izlemektedirler. Bu da milletvekilleri açısından bir zaman kaybı oluşturmaktadır. Toplantı yetersayısının kaldırılmasıyla

milletvekillerinin ilgilenmedikleri toplantılara katılmama ve zamanlarını ilgilendikleri konulara hasretme imkanı doğmaktadır. Diğer taraftan önemli konular görüşülürken, muhalefet partilerinin bir konuda karar alma ihtimali bulunduğundan, iktidar partisi/partilerinin bir sürprizle karşılaşmamak için Genel Kurulda yeterli sayıda milletvekili bulunduracağı kuşkusuzdur. Çünkü bu durumda iktidar partisinin, herhangi bir gerekçe göstererek konuyu görüşmeme olanağı kalmamıştır ve yeterli sayıda üyesi yoksa muhalefet tarafından kanun çıkarılması mümkündür. Bu nedenle yeni uygulamanın oturmasıyla birlikte, önemli ve çekişmeli konularda Genel Kurulda yüksek bir katılımın sağlanacağı, diğer durumlarda görece olarak daha düşük bir katılım olacağı beklenebilir. Oylamaların toplantının sonuna denk gelmesi ve oylama saatlerinin aşağı yukarı belli olması nedeniyle, karar yetersayısının şimdikinden çok daha yüksek olması ve Genel Kurul iradesinin daha yüksek çoğunluklarla ortaya çıkması büyük ihtimaldir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Anayasa gereği yasama dönemi 4 yıl olarak düzeltilmiş ve yasama yılı kavramı netleştirilmiştir. Örneğin 4 Ağustos 2007 - 30 Eylül 2007 arası 23. Dönem birinci yasama yılı olarak kabul edilmiştir.

MADDE 2 - Bu İçtüzüğün sistematığında seçimler dışında Meclisin birçok faaliyetinde (konuşmalar, sözlü sorular, önergeler) grupların ve grubu olmayan milletvekillerinin oranları dikkate alındığından "faaliyetler" ibaresi eklenerek bu husus açık hale getirilmiştir.

MADDE 3 - Seçim kesin sonuçlarının YSK tarafından ilanından 5 gün sonra ilk toplantı yapıyordu. Parlamento açısından uzun sayılabilecek bu süre 2 güne düşürülmüş ve biran önce yeni Meclisin görevine başlaması amaçlanmıştır. Yemin konusunda uygulamadan kaynaklanan bazı sıkıntıları gidermek amacıyla yemin metninin "aynen" okunacağı açık hale getirilmiştir.

MADDE 4 - Yasama yılının ilk birleşiminde Cumhurbaşkanı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanının konuşma yapmaları güçlü bir teamül haline gelmiştir. Değişiklikle bu husus İçtüzüğe eklendi. Ayrıca Mecliste temsil edilen siyasi parti temsilcilerine de konuşma yapma imkânı tanındı.

MADDE 5 - Tatil kararının Danışma Kurulunun görüşü ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının teklifi üzerine alınması kararlaştırılmıştır. Daha önce Danışma Kurulu önerisi gerekiyordu.

MADDE-6 - Ara verme kararının Danışma Kurulunun görüşü ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının teklifi üzerine alınması kararlaştırılmıştır. Daha önce Danışma Kurulu önerisi gerekiyordu.

MADDE 7 - Birleşimin başında üye tam sayısının üçte biri (184) aranacağı açıkça ifade edildi. Ayrıca sürelerle ilişkin mevcut İçtüzüğün 183. Maddesinde yer alan fıkra ara verme sözcüğü eklenerek son fıkra olarak bu maddeye taşınmıştır.

MADDE 8 - Anayasaya uygun olarak Geçici Başkanlık Divanında idare amirlerinin de yer alması sağlanmıştır.

MADDE 9 - Başkan adaylarının bildirilmesi için mevcut 5 günlük süre 3 günde düşürülerek süreç hızlandırılmıştır. Ayrıca ilk turda en çok oyu alan 3 adayın katılacağı ikinci tur oylama ile seçimler tamamlanmıştır.

MADDE 10 - Gerekğinde idare amirleri ve kâtip üyelerin sayısının artırılması Genel Kurul yerine Danışma Kuruluna bırakılmıştır. Mevcut 9 ve 13. Maddelerin ilgili hükümleri birleştirilmiştir. İkinci dönem için seçilenlerin görev süresi yasama yılı yerine dönem sonuna kadar belirlenmek suretiyle netleştirilmiştir.

MADDE 11 - Meclis Başkanı grupların Divandaki üyeliklerini belirlerken Danışma Kurulunun görüşünü alması eklenmiştir. İki başkanvekilliği salt çoğunluğa sahip parti grubuna verildikten sonra kalan iki başkanvekilliğinin diğer siyasi parti grupları arasında sırayla dağıtılması sağlanarak bu konudaki tartışmalara son verilmiştir. Gruplara adaylarını bildirmeler için 3 günlük süre tanınmıştır. Ayrıca Divan üyeliklerinin Genel Kurulda oylanması kaldırılmış, Meclis Resmi Bülteninde yayımlanarak kesinleşmesi sağlanmıştır. İkinci devre için seçilen Divan üyelerinin görev sürelerinin İçtüzüğün sistematığına uygun olarak dönem sonuna kadar devam edeceği netleştirilmiştir.

MADDE 12 - Mevcut İçtüzüğün 12 nci maddesi benimsenmekle birlikte maddenin yazımı gözden geçirilmiştir.

MADDE 13 - 53 ve 176. Maddelerde Divana verilen görevler bu maddeye taşınmıştır. Yabancı devlet adamlarının Genel Kurulda konuşabilmeleri İçtüzükte dayanağa kavuşturulmuştur.

MADDE 14 - Başkana yeni görevler verilmiş ve eski İktüzüğün 64. Maddesindeki hüküm son fıkra olarak taşınmıştır.

MADDE 15 - Madde ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanvekillerinin görevleri düzenlenmektedir.

MADDE 16 - Mevcut İktüzüğün 16 ncı maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 17 - Madde ile idare amirlerinin görevleri düzenlenmiştir.

MADDE 18 - Mevcut İktüzüğün 18 inci maddesi benimsenmekle birlikte maddenin yazımı genel olarak gözden geçirilmiştir.

MADDE 19 - İlgili komisyonların başkan veya temsilcilerinin Danışma Kurulu toplantısına çağrılabilmesine ve hükümet temsilcisinin de Danışma Kurulunu toplantıya çağrabilmesine imkân tanınmıştır. Hangi komisyonların tatil veya ara vermede çalışabileceklerine karar verme yetkisi Danışma Kuruluna tanınmıştır. Kurula komisyon ve Genel Kurul çalışmalarını düzenleme görevi de verilmiştir. Danışma Kurulunun toplanamaması veya oybirliği ile karar verememesi durumunda Meclis Başkanı karar verir.

MADDE 20 - Komisyonlar arasındaki iletişim ve işbirliğini geliştirmek amacıyla yeni bir kurul oluşturulmuştur.

MADDE 21 - Daimi ihtisas komisyonları ve geçici komisyonların dışında belli bir konuyu araştırmak amacıyla özel komisyonların oluşturulmasına imkân verilmiştir.

MADDE 22 - Görev alanlarındaki farklılık nedeniyle bazı komisyonlar ayrılmış ve iki yeni komisyon kurulmuştur. Kadınlara verilen önemin göstergesi olarak Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu kurulmuştur. Bilgi teknolojileri kullanılmadan, AR-GE faaliyetinde bulunmadan kalkınmanın ve gelecek öngörüsü yapmanın güçlüğü gözetilerek Bilişim, Bilgi Teknolojisi, ARGE ve Gelecek Komisyonu kurulmuştur. Anayasa Komisyonunun adı değiştirilmiştir. Bakanlıklarla komisyonlar paralel hale getirilmiştir.

MADDE 23 - Komisyon üyelerinin listesi ve sonrasındaki değişiklikler Meclis Resmi Bülteninde yayımlandıktan sonra kesinleşecek. Ayrıca mevcut bir üyenin belli bir toplantı için başka bir üyeyle değiştirilmesine imkân tanınmıştır. Mevcut İktüzükte Plan ve Bütçe ile Dilekçe komisyonlarının başka komisyonlara üye olamayacakları hükmü kaldırılmıştır.

MADDE 24 - Uygulamada siyasi partilerin oranlarında değişiklik nedeniyle komisyondaki üye sayılarının azalması durumunda üyelerini çekmedikleri olmuştur. Bir grubun komisyonda fazla temsilinin önüne geçmek amacıyla beş gün içerisinde çekilecek üyenin grup tarafından belirlenmemesi halinde bu yetki Meclis Başkanına verilmiştir.

MADDE 25 - Fiilen var olan Komisyon Başkanlık Divanına resmiyet kazandırılmış ve bir başkanvekili ile bir kâtip üyelik muhalefet partilerine verilmiştir. Muhalefete düşen toplam başkanvekillikleri ve kâtip üyelikler Danışma Kurulunca güçleri oranında grubu olan muhalefet partileri arasında dağıtılacaktır.

MADDE 26 - TBMM Başkanı komisyonları toplantıya çağırabilmektedir. Ayrıca TBMM Başkanı ve üyelerin çağrısı üzerine komisyonun en geç 1 hafta içinde toplanması sağlanmıştır. Komisyon gündemi teklif sahibine de gönderilecektir. Komisyon Başkanlık Divanına gündemi belirleme yetkisi verilmiştir. Danışma Kurulu ile birlikte Komisyon Başkanlık Divanı gündem belirlemede koordineli çalışacaktır. Görüşmelerde son oylamanın açık oyla, diğerlerinin işaret oyuyla yapılacağı belirtilmiştir.

MADDE 27 - Sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin davet edileceği açıkça maddeye yazılmış, komisyonlar arasında görüş alışverişinin başkanlar aracılığıyla yapılacağı hükme bağlanmıştır. Kapalı oturum kararı alınmadıkça toplantılar yazılı basına açıktır. Görüntülü basın için her komisyon toplantısından önce karar alınacaktır. Ayrıca istem üzerine komisyonun üyeleri ve ilgili bakan dışındakilerin toplantının tamamına veya bir bölümüne katılmaması kararı almasına imkân sağlanmıştır.

MADDE 28 - Komisyon devam cetvelleri Meclis Resmi Bülteninde yayımlanacaktır. Yeni bir hüküm olarak daha önce üst üste üç toplantıya veya bir yıl içindeki toplantıların üçte

birine katılmayan komisyon üyesinin geri çekilmesi istenirken şimdi komisyon üyeliği düşmektedir.

MADDE 29 - Eski düzenlemede kapalı oturumda komisyon üyeleri ve bakanlar dışında kimsenin bulunamayacağı yazılırken bu madde ile kimlerin katılacağı komisyon kararına bırakıldı. Komisyonların yetkileri arttığından zaman zaman bürokratların da kapalı oturumlara katılması gerekebilir.

MADDE 30 - Komisyon tutanaklarının sadece gerekli olan hallerde çözdürülmesi hususunda Başkana yetki verilmiştir. Tam tutanak tutulması komisyonun kararına bağlıdır.

MADDE 31 - Madde ile komisyonlarda yeniden görüşme usulleri düzenlenmiştir.

MADDE 32 - Değişiklik önerileri açık hale getirilmiştir. Ayrıca komisyonların alt komisyon kurmalarının yasal dayanağı oluşturulmuştur. Komisyonların yetkileri arttırılmıştır.

MADDE 33 - Madde ile komisyonların görüşme süreleri hakkında hükümler düzenlenmiştir.

MADDE 34 - Kanun tekliflerinin komisyon tarafından ön incelemeye tabi tutulmasına imkân verilmiştir. Gündeme alınan tekliflerin ne kadar sürede sonuçlandırılacağı belirlenmiştir.

MADDE 35 - Komisyon önergelerinin işin görüşmelerine başlanmasından bir gün önce verilmesi karara bağlanmıştır.

MADDE 36 - Komisyon raporlarına ilişkin muhalefet şerhlerinin ne zaman verileceği hususunda uygulamadan kaynaklanan belirsizlik giderilmiştir.

MADDE 37 - Madde ile komisyonların Genel Kurulda temsil edilme hususu düzenlenmiştir.

MADDE 38 - Madde ile komisyon toplantılarının düzenine ilişkin hükümler öngörülmektedir.

MADDE 39 - Daimi ihtisas komisyonlarının bütçe sürecine dahil olmaları sağlanmıştır.

MADDE 40 - Plan ve Bütçe Komisyonu bünyesinde Bütçe Alt Komisyonu ve Kesinhesap Alt Komisyonu olmak üzere iki daimi alt komisyonun kurulması öngörülmektedir. Alt Komisyonların üye sayısı, bu komisyonların iş yükü dikkate alınarak Plan ve Bütçe Komisyonunca belirlenecek ve başkanları ile başkanvekilleri muhalefete mensup olmak üzere kendi üyeleri arasından olacaktır. Alt Komisyon üyelerinin dağılımı, siyasi parti gruplarıyla bağımsızların Plan ve Bütçe Komisyonundaki temsil oranları dikkate alınarak belirlenecektir. Alt Komisyonlar, görev alanına giren konulardaki görüşlerini rapor halinde Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına sunacaklardır. Toplanma ve karar alma gibi, Alt Komisyonlara ilişkin bu maddede açıklık olmayan konularda İçtüzüğün diğer hükümlerinin uygulanması öngörülmektedir. Kesin hesap mekanizması yoluyla uygulama sonrası denetim getirilmiştir.

MADDE 41 - Sayıştay raporlarının ilgili daimi ihtisas komisyonlarında ve Genel Kurulda görüşülmesi sağlanmıştır.

MADDE 42 - Genel Kurul gündemi tamamlanmadan birleşimin kapatılamayacağı öngörülerek gündeme alınan işlerin bitirilmesi kesinleştirilmiştir.

MADDE 43 - Bayan milletvekillerinin ceket pantolon giymelerine olanak tanınmıştır.

MADDE 44 - Denetim konularının görüşülmesi kesinleştirilmiştir. Oylaması yapılacak işler gündemdeki işlerin tamamlanmasından sonrasına bırakılmıştır.

MADDE 45 - Gündemin uzlaşmayla belirlenmesi esası getirilmiş, uzlaşma sağlanamaması halinde Meclis Başkanı yetkilendirilmiş ancak bu durumda muhalefete gündemin 1/5'ini belirleme hakkı tanınmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin seçim sonrasındaki ilk iki aylık gündemi Danışma Kurulu tarafından daha kısa süreli gündemler şeklinde belirlenebilir.

MADDE 46 - Tasarı ve tekliflerin görüşülmesinde hükümet, komisyon ve siyasi parti grupları ile grubu olmayan milletvekillerine belirli bir konuşma süresi garanti edilmiş, kalan süreden grubu olmayan milletvekillerine güçleri oranında süre verilmiş ve en son kalan süre gruplar arasında paylaştırılmıştır. Hükümet ve komisyonun garanti edilen süre dışında konuşma hakları olmayıp iktidar grubuna düşen süreden kullanmaları olanaklı kılınmıştır.

MADDE 47 - Başkanlığa gelen önergelerin Genel Kurulda okunması yerine Meclis Resmi Bülteninde yayınlanarak duyurulması esası getirilmiştir.

MADDE 48 - Anayasanın 92. Maddesine göre Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Başbakanlık tezkereleri ve benzeri önemli konuların özel gündem olarak görüşülmesine imkân tanınması amacıyla düzenlenmiştir.

MADDE 49 - Uzlaşma durumuna göre ortak bildiri veya Meclis bildirisi yayınlanması yasal dayanağa kavuşturulmuştur.

MADDE 50 - Yeni sisteme uygun olarak konuşmalar yeniden düzenlenmiştir. Belli bir sürenin altındaki konuşmaların yerinden yapılması sağlanmıştır. Uluslar arası anlaşmaların Genel Kuruldaki görüşmeleri özel bir hükme bağlanmıştır.

MADDE 51 - Usul hakkında lehte ve aleyhte birer kişinin konuşmasından sonra karar verilmesi öngörülmüştür.

MADDE 52 - Mevcut İçtüzüğün 65 ila 68. Maddeleri tek madde altında toplanmıştır.

MADDE 53 - Mevcut İçtüzüğün 69 uncu maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 54 - Kapalı oturuma geçilmesi için karar alınması zorunlu hale getirilmiştir. Kimlerin kapalı oturumda bulunabileceği ve tutanakların nasıl tutulacağı uygulamaya uygun hale getirilmiştir.

MADDE 55 - Madde ile kapalı oturum tutanaklarına ilişkin hükümler düzenlenmektedir.

MADDE 56 - Komisyonlara kanun teklif etme yetkisi verilmiştir. Torba kanun uygulaması yasaklanmıştır.

MADDE 57 - Madde ile seçimlerin yenilenmesi halinde tasarı, teklif ve önergelerin durumu ile ilgili hükümler düzenlenmiştir.

MADDE 58 - Mevcut İçtüzüğün 78 inci maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 59 - Mevcut İçtüzüğün 80 inci maddesi benimsenmekle birlikte maddenin yazımı gözden geçirilmiştir.

MADDE 60 - Esas ve tali komisyon ayrımı kaldırılmıştır. Havaleye ilişkin esasların Başkanlık Divanı tarafından belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Havaleye itirazların nasıl olacağı düzenlenmiştir.

MADDE 61 - Tasarı ve teklifler üzerinde toplam bir görüşme yapıldıktan sonra soru cevap işlemi yapılır.

MADDE 62 - Madde ile kanun tasarı ve teklifinde bir maddenin değiştirilmesi veya reddi, metne ek veya geçici madde eklenmesi hakkında Genel Kurulda verilecek önergeler düzenlenmiştir.

MADDE 63 - Mevcut İçtüzüğün 90 ıncı maddesi benimsenmekle birlikte maddenin yazımı gözden geçirilmiştir.

MADDE 64 - Sorunun tanımı özlü bir hale getirilmiş, tanım içinde yer alan niteliğe ilişkin hususlar tanım cümlesinden çıkarılıp ayrı fıkrada düzenlenmiştir. Form soru şeklinde, mesela yalnızca yerleşim yeri adı değiştirilmek suretiyle aynı konuda yüzlerce soru önergesi verilerek hakkın suiistimali niteliğindeki uygulamalara karşı yeni bir hüküm getirilmiştir. Soru sorulamayacak konulara ilişkin ayrı maddede düzenlenen hususlar da soru nitelikleri arasında sayılmıştır. Gensoru önergesi ile aynı konuda soru sorulmasına imkân verilmiştir.

MADDE 65 - Yazılı soru önergelerine, kısa olması şartındaki belirsizliğini gidermek üzere kelime sınırı getirilmiştir. İletişimdeki gelişme de göz önüne alınarak yazışma yükü doğuran tekit kaldırılmış, ek süre istemi de bir aydan on beş güne indirilmiştir. Kendilerine

yöneltilen soruları süresi içinde cevaplandırmayan Bakanlar Kurulu üyelerinin Genel Kurulun bilgisine sunulması yoluyla cevaplandırılmayan önergeler için yeni bir müeyyide öngörülmüştür. Bilgi Edinme Kanunundaki sürelerle denkleştirilmek amacıyla süreler kısaltılmıştır.

MADDE 66 - Sözlü soruların Genel Kurul Gündeminde birikmesi önlenmiş ve Genel Kurul Gündemine alınmayan sözlü soruların komisyonlarda cevaplandırılmasına imkân tanınmıştır. Grupların ve grup üyesi olmayan milletvekillerinin güçleri oranında sorusunun işlem görmesi prensibi benimsenmiştir. Gruplara cevaplandırılacak soruyu belirleme hakkı tanınmıştır. Sorunun sözlü olarak sorulması imkânı tanınarak cevaplandırma yöntemi diyalog şeklinde düzenlenmiştir.

MADDE 67 - Yeni bir yöntem olarak komisyonlarda sözlü soru görüşülmesi sağlanmış, uzmanlık alanlarıyla ilgili hususlarda komisyonların daha etkili denetim yapabilmelerinin önü açılmıştır. Cevaplandırma süresi olarak iki aylık bir süre öngörülerek soruların sürüncemede bırakılması önlenmek istenmiştir.

MADDE 68 - Yeni bir soru yolu olarak yalnızca muhalefete tanınan acele soru metodu ile güncel ve öncelikli konularda etkili bilgi edinme ve denetim gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

MADDE 69 - Başkanlıktan soru kurumu korunarak işleyişine açıklık getirilmiş, hangi komisyonda görüşülebileceği gösterilmiştir.

MADDE 70 - Ön görüşme ve görüşme şeklindeki tekrara yol açan iki görüşme yerine tek görüşme şeklinde genel görüşme yolunun işletilmesi öngörülmüştür. Komisyonlarda da genel görüşme yapılması sağlanmıştır. Belli süre öngörülerek işlerin birikmesi önlenmek istenmiştir. Önergedeki kelime sınırı iki katına çıkarılmıştır.

MADDE 71 - Komisyonların araştırma yapması sağlanmıştır. Belli süre öngörülerek işlerin birikmesi önlenmek istenmiştir. Önergedeki kelime sınırı iki katına çıkarılmıştır.

MADDE 72 - Madde ile meclis araştırması komisyonları düzenlenmiştir.

MADDE 73 - Gensorunun gündeme alınıp alınmaması ve gündeme alınırsa görüşülmesi şeklindeki iki aşamalı görüşme yöntemi yerine tek aşamalı görüşme yöntemi benimsenmiştir. Önergenin görüşme gününün belirlenmesinde esneklik sağlamak amacıyla on günlük süre on dört güne çıkarılmıştır. Önergedeki kelime sınırı da iki katına yükseltilmiştir.

MADDE 74 - İfadeler derli toplu şekilde yeniden yazılmıştır.

MADDE 75 - Soruşturma önergesinin görüşmesinde yalnızca şahsı adına konuşma yapılabilmesi, uygulamada konuşmacıların kura ile belirlenmesini gerektirmekte, kurada tüm konuşmacıların aynı siyasi partiye mensup olması gibi sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle her siyasi parti grubuna mensup milletvekiline şahsı adına konuşma imkanı sağlanmıştır. Konuşmacıyı grup belirlemeyecektir ve konuşma grup adına yapılmayacaktır.

MADDE 76 - Komisyonun kuruluşuna ilişkin anayasanın 100 üncü maddesindeki hüküm İktüzüğe taşındı. Ayrıca madde yazım bakımından gözden geçirilmiş ve ilgili Kanun adı güncel hale getirilmiştir.

MADDE 77 - Komisyon çalışmalarındaki gizliliği sağlamak üzere komisyon üyelerinin tutanakları, belgeleri sadece komisyonda inceleyebilmesi öngörülmüştür.

MADDE 78 - Mevcut İktüzüğün 111 inci maddesi benimsenmekle birlikte maddenin yazımı gözden geçirilmiştir.

MADDE 79 - Komisyon raporunun görüşülmesindeki süre esneklik sağlamak için on dört güne çıkarılmış; mevcut İktüzükte şahsı adına altı milletvekiline verilen söz yine şahsı adına olmak üzere her gruptan ve grubu olmayan bir milletvekiline konuşma imkanı sağlanmış; diğer hükümler korunmuştur.

MADDE 80 - Madde ile genel kurul çalışmalarında karar yeter sayısı düzenlenmiştir.

MADDE 81 - Madde ile genel kurul çalışmalarındaki oylama şekilleri ve usulleri düzenlenmiştir.

MADDE 82 - Mevcut İçtüzüğün 150 nci maddesi benimsenmekle birlikte maddenin yazımı gözden geçirilmiş ve teknik gelişmeler doğrultusunda uygulama alanı kalmamış son fıkrasının yeni düzenlemede yer almaması öngörülmüştür.

MADDE 83 - Bu madde ile genel af ve özel af içeren kanunlarının görüşme usulü de tasarı ve tekliflerin görüşülme usulüne benzer bir biçimde düzenlenmiştir. Halen uygulamada, nitelikli çoğunluk sözkonusu tasarı veya tekliflerin ayla ilgili maddelerinde ve tümünün oylamasında ayrı ayrı aranmaktadır. Ancak yeni içtüzük düzenlemesinde maddelerin ayrı ayrı oylanması olmadığı için komisyonca kabul edilmiş af maddelerinin genel kurul görüşmelerinde de oylanması olmayacak ve bu maddeler için ayrıca beşte üç çoğunluk aranmayacaktır. Nitelikli çoğunluk sadece tümü üzerindeki oylamada aranmış olacaktır. Ancak, bunun istisnası olarak eğer Genel Kurulda verilen bir önerge af içeriyor ise öncelikle bu önerge işaretle oylanacak ve sonra yine önergenin kabulü için nitelikli çoğunluk olan beşte üç aranacaktır. Maddenin, kabul edilen önerge doğrultusunda oylanması ayrıca yapılmayacaktır.

MADDE 84 - Uygulamada seçim kararı alındıktan ve seçim için milletvekili listeleri oluşturulduktan sonra listelere giremeyen milletvekilleri, seçimin yenilenmesine dair kararın geri alınmasına yönelik toplu girişimlerde bulunabilmekte, bu ise hem seçim atmosferine girmiş ülkeyi olumsuz etkilemekte, hem de Meclisin itibarına gölge düşürmektedir. Bu nedenle, seçimlerin yenilenmesi kararının ancak savaş sebebiyle geri alınabileceği düzenlenmiştir.

MADDE 85 - Madde ile Anayasa değişiklik tekliflerinin kabulü hususu düzenlenmiştir.

MADDE 86 - Mevcut İçtüzüğün 115 inci maddesi aynen korunmuştur.

MADDE 87 - İade edilecek dilekçelere ilişkin mevcut İçtüzükte Komisyon Başkanlık Divanına verilen yetkiler komisyon başkanına verilmiştir.

MADDE 88 - Dilekçelerin kısa sürede incelenerek sonuçlandırılması amacıyla itiraza uğrayan dilekçelerin Genel Kurul yerine Dilekçe Komisyonunda karara bağlanması esası getirilmiştir. Böylece dilekçelerin incelenmesi için öngörülmüş bulunan Başkanlık Divanı, Komisyon ve Genel Kuruldan oluşan üç dereceli sistem Komisyon Başkanı ve Komisyon olmak üzere iki dereceye düşürülmüştür. Madde başlığı da bu doğrultuda değiştirilmiştir.

MADDE 89 - Mevcut İçtüzüğün 121 inci maddesinde Cumhurbaşkanı seçimi ve 122 nci maddesinde de andiçme töreni düzenlenmiştir. Yapılan Anayasa değişikliğiyle Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi benimsendiğinden İçtüzük hükmüne gerek kalmamış ve Cumhurbaşkanının andiçme törenine ilişkin maddesinde de bu yönde gerekli değişiklikler yapılmıştır.

MADDE 90 - Mevcut İçtüzüğün 114 üncü maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 91 - Mevcut İçtüzüğün 123 üncü maddesi aynen benimsenmekle birlikte "Türkiye Büyük Millet Meclisinde" okunur hükmü "Genel Kurulda" okunur şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca, özel gündemde görüşülecek hükümet programının okunacağı günün ve saatin Danışma Kurulunca kararlaştırılacağı hükmü getirilmiştir. "Özel gündem" ibaresi de metinden çıkarılmıştır.

MADDE 92 - Mevcut İçtüzüğün 124 üncü maddesi üzerinde içtüzüğün genel sistematığına uygun olarak değişiklikler yapılmış, konuşma sürelerinin Danışma Kurulunca belirleneceği hükmü getirilmiştir.

MADDE 93 - Mevcut İçtüzüğün 125 inci maddesi üzerinde içtüzüğün genel sistematığına uygun olarak değişiklikler yapılmıştır.

MADDE 94 - Mevcut İçtüzüğün 126 ncı maddesi aynen benimsenmekle birlikte, olağanüstü hal ile ilgili kararın uzatılmasına yönelik olarak önerge verilmesine son verilmiştir. Mevcut durumda önerge sayısı ile ilgili bir düzenleme yok iken bu sayı da "bir" olarak belirlenmiştir.

MADDE 95 - Mevcut İ t z    n 127 inci maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 96 - Mevcut İ t z    n 128 inci maddesinin ilk fıkrası aynen benimsenmekle birlikte ikinci fıkrası i t z    n genel sistemi ile uyumlu hale getirilmiş ve s resinde g r         n kanun h     de kararnamelerin en geç onbeş gün içinde Danışma Kurulu tarafından komisyon gündemine konulacağı h      getirilmiştir.

MADDE 97 - Mevcut İ t z    n 129 uncu maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 98 - Mevcut İ t z    n 130 uncu maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 99 - Mevcut İ t z    n 131 inci maddesi aynen benimsenmekle birlikte maddenin yazımı tekrar gözden geçirilmiştir. Bu kapsamda madde ba lı ında yer alan “ve g r          komisyon” ibaresi kaldırılmış, “Anayasa ve Adalet Komisyonları” ibareleri “Anayasa ve İ t z     ile Adalet komisyonları” olarak de i tirilmi , “Başkanı, Başkanvekili, Sözcü ve Katibi” ibaresi “Başkanlık Divanı” olarak de i tirilmi tir.

MADDE 100 - Mevcut İ t z    n 132 nci maddesi aynen benimsenmekle birlikte maddenin yazımı tekrar gözden geçirilmiştir.

MADDE 101 - Mevcut İ t z    n 133 üncü maddesi aynen benimsenmekle birlikte kovu turmanın ertelenmesi şeklindeki raporların İ t z    n genel sistemat  ine uygun olarak Genel Kurulda okunması yerine “Meclis Resmi Bülteni” nde yayımlanması benimsenmiştir.

MADDE 102 - Mevcut İ t z    n 134 üncü maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 103 - Anayasada yer alan milletvekilli inin d  me sebeplerinden birisi olan Partisinin temelli kapatılmasına beyan ve eylemleriyle sebep olduğu Anayasa Mahkemesinin temelli kapatmaya ilişkin kesin kararında belirtilen milletvekillerine ilişkin d  me sebebi de İ t z     aktarılmıştır.

MADDE 104 - Mevcut İ t z    n 136 ncı maddesi aynen benimsenmiştir

MADDE 105 - Mevcut İ t z    n 137 nci maddesi aynen benimsenmekle birlikte Anayasa ve Adalet Komisyonları” ibaresi “Anayasa ve İ t z     ile Adalet komisyonları” olarak de i tirilmi tir.

MADDE 106 - Mevcut İ t z    n 138 inci maddesi aynen benimsenmekle birlikte Anayasa ve Adalet Komisyonları” ibaresi “Anayasa ve İ t z     ile Adalet komisyonları” olarak de i tirilmi , halen yoklamalardan ve açık oylamalardan muaf sayılacak milletvekillerinin ne şekilde tespit edileceği belirtilmemi ken yapılan de i iklikle bu yetki Başkanlık Divanına bırakılmıştır.

MADDE 107 - Mevcut İ t z    n 151 inci maddesi aynen benimsenmekle birlikte Genel Kurulun yetkisinde bulunan on günden fazla süreli izinlere karar verme hususu Başkanlık Divanına bırakılmış ve bu durumun Meclis Resmi Bülteninde yer alacağı vurgulanmıştır.

MADDE 108 - Mevcut İ t z    n 152 nci maddesi aynen benimsenmiştir

MADDE 109 - Mevcut İ t z    n 154 üncü maddesi aynen benimsenmekle birlikte bir yasama yılı içinde aralıksız olarak iki ay veya daha fazla izin almış olan milletvekillerine  denek ve yolluklarının verilebilmesi halen Genel Kurul kararına ba lı iken bu yetki yapılan de i iklikle Başkanlık Divanına bırakılmış ve bu kararın da Meclis Resmi Bülteninde yayımlanması  ng r     t r.

MADDE 110 - Mevcut İ t z    n 159 uncu maddesinde “söz söylemekten yasaklama” adlı disiplin cezasına yer verilmiş olmasına rağmen, tüm disiplin cezalarının genel olarak sayıldığı 156 ncı maddede, bu disiplin cezasının belirtilmemesi bir eksiklik olarak g r     , bu çerçevede “söz söylemekten yasaklama” “konuşma yasağı” olarak değiştirilerek (2) numaralı bent olarak maddeye eklenmiştir.

MADDE 111 - Mevcut İ t z    n 157 nci maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 112 - Mevcut İ t z    n 158 inci maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 113 - Mevcut İktüzüğün 159 uncu maddesinin "Söz söylemekten yasaklama" adlı madde başlığı, daha kısa ve teknik bir ifade olan "konuşma yasağı" şeklinde değiştirilmiş ve 110 uncu madde ile yapılan değişiklikle de uyum sağlanmıştır.

MADDE 114 - Mevcut İktüzüğün 160 inci maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 115 - Mevcut İktüzüğün 161 inci maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 116 - Mevcut İktüzüğün 162 nci maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 117 - Mevcut İktüzüğün 163 üncü maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 118 - Siyasi Etik Kurulu her gruptan en az bir üye olmak şartıyla siyasi parti gruplarının güçleri oranında temsil edilebileceği şekilde oluşturulur. Kurulun öncelikli görevi siyasi etik konusunda yasal alt yapıyı oluşturmaktır.

MADDE 119 - Parlamento, yasama ve denetim sürecine ilişkin olarak katkıda bulunmak amacıyla Parlamento Akademisi kurulması amaçlanmıştır.

MADDE 120 - Mevcut İktüzüğün 155 inci ve 58 inci maddesi birleştirilmiş ve 155 inci maddenin uygulanmayan bir kısım hükümleri metinden çıkarılmış ve maddenin yazımı genel olarak tekrar gözden geçirilmiştir.

MADDE 121 - Mevcut İktüzüğün 164 üncü maddesi aynen benimsenmekle birlikte Meclis Başkanının güvenlik hizmetlerini özel güvenlik aracılığıyla da karşılamasına imkan tanımak amacıyla "özel güvenlik" ibaresi de maddeye eklenmiştir.

MADDE 122 - Mevcut İktüzüğün 165 nci maddesi aynen benimsenmekle birlikte maddenin yazımı tekrar gözden geçirilmiştir.

MADDE 123 - Mevcut İktüzüğün 166 nci maddesi aynen benimsenmekle birlikte, çalışma salonlarına girebilecekler kısmına halen uygulanmakta olan "sivil toplum temsilcileri" ibaresi de eklenmiştir.

Ziyaretçilerin ziyaret usullerinin de Başkanlık Divanınca belirlenmesi usulü korunmakla birlikte bunun ne tür bir işlemle yapılacağı konusunda Divana takdir hakkı bırakılmıştır.

MADDE 124 - Mevcut İktüzüğün 167 nci maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 125 - Mevcut İktüzüğün 168 inci maddesi aynen benimsenmekle birlikte basın ve yayın mensuplarına ilişkin hususların belirlenmesi hususunun ne tür bir işlemle yapılacağı hususunda Başkanlık Divanına takdir hakkı bırakılmıştır.

MADDE 126 - Mevcut İktüzüğün 169 uncu maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 127 - Mevcut İktüzüğün 170 inci maddesi aynen benimsenmekle birlikte "sanık" ibareleri "şüpheli" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 128 - Mevcut İktüzüğün 172 nci maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 129 - Mevcut İktüzüğün 171 nci maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 130 - Mevcut İktüzüğün 173 üncü maddesi aynen benimsenmekle birlikte "kitaplık" ibaresi daha geniş bir anlam ifade eden "kütüphane" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 131 - Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış denetim raporlarına ilişkin inceleme sonuçları ile ilgili hususlara yer verilmiştir.

MADDE 132 - Mevcut İktüzüğün 181 nci maddesi aynen benimsenmekle birlikte komisyonlara kanun teklif etme yetkisi verildiği için aynı paralelde içtüzük teklif etme yetkisi de verilmiştir. Anayasa komisyonu "Anayasa ve İktüzük komisyonu" olarak değiştirilmiştir. Ayrıca Meclis Başkanına İktüzüğün uygulanması konusunda bu komisyondan görüş isteme yetkisi de verilmiştir.

MADDE 133 - Mevcut İktüzüğün 182 nci maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 134 - Mevcut İktüzüğün yürürlükten kaldırılması amaçlanmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1 - Madde ile yeni içtüzüğün yürürlüğe girmesinden önce Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuş olan ve komisyon ile Genel Kurul gündeminde bulunan kanun hükmünde kararname hakkında yeni içtüzük hükümlerinin

uygulanmayacağı ve bu kanun hükmünde kararname hakkında Danışma Kurulu kararı ile özel bir görüşme yöntemi belirlenebileceği düzenlenmiştir.

MADDE 135 - Yürürlük maddesidir.

MADDE 136 - Yürütme maddesidir.

ASLI GİBİDİR

[Signature]

Habip KOCAMAN
Kanunlar ve Kararlar
Müdürü